

KEĎ SA JAR PREBÚDZA

Ludové zvyky trvajú celý rok. Dávnejšie boli prameňom rozptýlenia v sviatočnom období po prípade v obdobiach, keď bolo menej práce. Najmä na dedinách sústredovali pozornosť mladých a starších. V decembrovom čísle „Života“ pripomienuli sme niektoré slovenské zvyky z obdobia Vianoc a Nového Roku až po fašiangy. Teraz popíšeme niektoré zvyky z obdobia keď sa jar prebúdza, v ktorom sa oslavuje Veľká noc, až po júnové sobotki. Ďalej prosím, aby ste nam posielali listy o ludových zvykoch, ktoré sa zachovali podnes, alebo o zvykoch o ktorých nepíšem a s ktorými sa stretli naši čitateelia.

V období po Troch kráľoch mali miesta nielen „bursy“ o ktorých sme už písali, čiže zábavy na ktoré všetci prispievali, s jedlom a tancami, ale tiež chodili vtedy po dedine „po šabli“. Chlapci nosili šable a dievčatá im na ne dávali šišky. Chodilo sa tiež s ražnom. V izbe vrážali ho do povaly a tancovali okolo neho, za čo dostávali dáry. Władysław Bobek – etnograf, z ktorého knihy pod názvom „Lud slowacki“ máme údaje, uvádzá, že fašiangovci, boli to dosť často chudobní ľudia, ktorí z kultivovalia horecuvedených zvykov čerpali prostriedky na obživu.

Neskôr v nedelu po sv. Jozefovi dievčatá chodili s majikom alebo ináč s mladým letom. Tiež na kvetnú nedelu chodilo sa s majikom, ozdobenou haluzkou vrby alebo z ciekami, púčikmi, púčkami. V tých istých dňoch vynášala sa Morena, ktorú na Spiši menovali Smrkou, Barborena, Spitolena. Je to bábika urobená z handier. Pri vynášaní Moreny spievali sa rôzne príležitostné piesne. Chlapci zase vynášali dedka. V tom istom čase udiera sa dobytok vrbovými halúzkami alebo klasmi zachovaného v snoch ovsy aby dobre vynadal.

Ale už bliží sa Veľká noc, končí sa pôst. Lakomci sa tešia na možnosť bohatého jedlá. Pripravujú sa početné svadby. Slnko mocnejšie prihrieva. Sneh sa topí, odhaľuje pôdu. Kvitnú prvé jarné kvety ťafrán, snežienky. A keď Veľká noc je tak neskorá ako tento rok, môžeme povedať, že jar je už tu.

Zaznamenávame predovšetkým ľudovú povest z okolia Detvy, ktorá hľasa, že na veľký piatok otvárajú sa skaly s pokladmi legendárneho Jánošíka. Je to povest analogická k tej, ktorá vratí o kvete kvitnúcej paprasky, ktorý keď ho najdeme v noc pred sv. Jánom, má zázračnú moc, splní naše priania a obdarovať nás bohatstvom. Túto legendu, ktorú poznáme v Poľsku neuvádzaj Božek, je však analogická k legende o otváraní sa skál s pokladmi. Verilo sa v tento zázrak na celom Slovensku. Iný zvyk z toho obdobia pred Veľkou nocou. Na bielu sobotu ráno, keď zazneli zvony dievčatá a chlapci bežali sa umyť do potoka, aby boli svieži ako lastovičky.

Vo Veľkonočný pondelok bola polievačka inak pomenovaná kúpaním. Je to známy a všeobecný zvyk, milý ak ho mierne využívame a neprijemný keď je prehnaný. Podnes je zaužívaný v Poľsku, najmä medzi deťmi. Veľkonočný pondelok je tiež tradičný dňom svadieb.

Smutna je to hora, čo je bez javora;
Smutnejšie to dievča, čo je bez
frajera

Vravelo sa tiež aj ináč: dievča do šiesteho roku češ, do dvanašteho rež, do osemnásteho strež, a po dvadsiatom d'akuj tomu, ktorí ju vyvedie z domu. Aby sa dievča vydalo nebola potrebná len láska na prvý pohľad a výbava. Skoro sa vraj vydalo dievča, ktoré sadlo na rakvu, v ktorej už bola mrtvola, alebo keď v nechránenom okamihu odstrňne svojmu milému trachu vlasov.

a zastrčí do prepukliny nad prie-
pasťou, šuhaj sa do nej vtedy
tak zamiloval, ako oheň v prie-
pasti. Znamením opäťovanej lás-
ky na Slovensku a tiež dávnejšie
na Podhali, bolo pierko do klo-
búka. Specialetom porozumenia
medzi mladými sú tzv. vohlašky,
pomenované tiež prepačky, prez-
vedy „dozvedy“. Je to návšteva v
dome mladuchy, niekedy nie-
kol'konásobna žien, príbuzných
mladoženčícha, ktorých účelom je
príprava svadobej zmluvy. Po
zásnubach, na ktorých si mladí
vymieňajú prstene a dary, pri-
chádzajú ohľašky. Teraz sa za-
činajú prípravy na svadbu.

Ako zaujímavosť môžeme uviesť, že výbava mladuchy pred prvou svetovou vojnou zahrňovala: jeden po prípade dve truhlice, stôl, niekoľko stoličiek, do 50 kusov opleciek, viac ako 20 sukni všedných a sviatočných o niečo menej spodničiek a kabátikov, asi 30 ručníkov na hlavu, 10 veľkých ručníkov, podušky, periny, plachty, čepce a ľopánky.

Volákedy svadba sa začínala obyčajne v pondelok po posledných ohláškach a trvala niekedy až päť dní.

Furmane, furmane, šibaj kone vrané
Šibajže ich ostro žeby išli prosto
Šibaj furman kone, až sa bude prásiť
Ide zo ťažkouka a dnesť tvaru, až sa bude prásiť

Ale než sa kone pohli do taktu piesne, veselo a bodro, aby zaviezli mladých pred oltár, vydaté ženy udierali vrecom mladuchu, aby do roka sa stala matkou, a matka vlastnými perami kladla jej do úst tri zrnka hrachu, aby ľahko rodila. Za tým istým účelom udierali mladuchu kijanicou alebo jej kladli do topánok kúsok cesnaku alebo listy petržľanu.

Ked' sa mladí blížil k oltáru
mladá nevesta snažila sa šlapnúť
mladoženčovi na nohu, aby ho
vždy mala vo svojej moci. Mu-
sela tiež pri oltári veľmi plakať,
ked' chcela mať dojné kravy.
Svadba v období úpluku mesiaca
znamenala šťastné manželstvo,
dážď počas svadby, plodné a bo-
haté manželstvo.

Pri svadobnej hostine, mladá nevesta mala by vziať prvý kúsok mäsa, ktorý chcel mladožencovia vziať na vidličku, toto jej malo zaistiť vo všetkom prvé miesto pred manželom. Hostia sa zabávajú a mladých odvádzajú do komory na odpočinok. Pod plachtu kladú vrece od múky, aby budúca matka ľahko rodila, do perín pierko holuba, aby sa mali radi ako tie vtáky ako aj kúsok cukru, aby sa im sladko spalo.

To sú niektoré menej známe zvyky a povery spojené so sobášom a svadbou. Ale vráťme sa k Veľkej noci. V úterok, hned po sviatkoch opakujú sa zvyky o ktorých sme písali, že majú miesto na sv. Štefana. Sú to tzv. šibačky, šibanie prútmi alebo vrbovými halúzkami.

Na sv. Juraja (24.IV.) opäť chlapci polievajú dievčatá a tie zase pastierov, ktorí vyhaňajú dobytok na prvu trávu. Vtedy tiež dievčata — čomu sa veľmi tešíli gázdovia — válali sa po ozimine. Aby vyrásbla tak vysoko, ako ony. Na Zelené sviatky chlapci stavajú pod oknami dievčat tzv. máje, jedličky alebo briezky ozdobené hodvabným papierom alebo vysoké maľované tyče. Koná sa tiež chodenie s turom. V predvečer sv. Jána Krstiteľa hádzali sa na Slovensku venčeky. Ale nie na vodu ako v Poľsku a do ohňa, cez ktorý skákali chlapci. Dievčata pri tom spievali:

Tvár moja, tvár moja kvitní mi
ružičkou
budem ťa umývať tou žitnou rosič-
kou
tou žitnou rosičkou sbieranou za
rána
káma slnečné pouvídaj na sväteho Jána

V júni opíšeme iné zvyky gádzovské a žatevné.

M. KAŚKIEWICZ

ŽIVOT

KULTURNÉ - SOCIÁLNI ČASOPIS

CZŁOWIEK W KOSMOSIE

Radziecki statek kosmiczny „Woschod 2” nie jest pierwszym statkiem kosmicznym z ludźmi na pokładzie, ale dopiero teraz można zatytułować to wydarzenie — „CZŁOWIEK W KOSMOSIE”. W czasie ponad 26 godzinnego lotu dwóch kosmonautów, jeden z nich A. LEONOW wszedł w kosmos. To znaczy wyszedł — po raz pierwszy — na zewnątrz kosmicznego statku ubrany w kosmiczny skafander. W tym czasie dowódca statku Paweł Bielajew pilotował statek, który przejdzie do historii lotów kosmicznych człowieka jako ten, który przybliżył marzenie ludzkości dostania się na inne planety.

Dlaczego można tak powiedzieć. Otóż najbardziej zaawansowane w świecie radzieckie badania kosmiczne konsekwent-

nie posuwają się naprzód i przybliżają chwile wylądowania człowieka na księżycu. Statki kosmiczne — przeznaczone dla wykonania tego zadania — będą właśnie montowane na wysokości 200-300 km., tam właśnie gdzie opuścił statek kosmiczny na minut 20 radziecki kosmonauta A. LEONOW. W tym celu kosmonauci muszą montować statki i stacje kosmiczne w kosmicznej przestrzeni. A że to jest możliwe — dowodzi wyczyn A. LEONOWA. Oddalił się on teraz tylko 5 metrów od statku, był z nim spojony przewodami, ale niedługa chwila kiedy kosmonauta będzie miał ze sobą silnik rakietowy niewielkiej mocy, który pozwoli mu swobodnie oddalać się od statku i do niego powracać.

Nie łatwe jest osiągnięcie celu tj. wylądowanie na księżycu i powrót na ziemię. Ale zważywszy dentyczesowe, nader szybkie postępy różnych dziedzin nauki kosmicznej o zdobyciu księżyca mówimy już jako o marzeniu realnym, mieszczaącym się absolutnie w granicach ludzkich możliwości.

Cały świat był więc pod wielkim wrażeniem udanego radzieckiego eksperymentu jakiego dokonała załoga statku kosmicznego „Woschod 2” pomyślnie lądując u stóp Uralu. Wybitni naukowcy przewidują iż już niedługo będziemy świadkami nowych zdumiewających radzieckich misji kosmicznych.

GHEORGHE GHEORGHIU
— DEJ NIE ŻYJE

19 marca zmarł na skutek ciężkiej choroby Pierwszy Sekretarz Komitetu Centralnego Rumuńskiej Partii Robotniczej, Przewodniczący Rady Państwa Rumuńskiej Republiki Ludowej — GHEORGHE GHEORGHIU — DEJ.

Cała Rumunia okryła się ciężką żałobą po śmierci swego przywódcy i wielkiego syna. Zmarły miał w chwili śmierci 64 lata.

Jednym zdaniem

• Tegorocze ferie wiosenne w szkołach podstawowych i średnich trwać będą od 15 do 21 kwietnia.

• Na dorocznych Targach Krajowych w Poznaniu wystawiło swoje towary ponad tysiąc zakładów drobnej wytwórczości.

• Sejm uchwał ustawę o ubezpieczeniach społecznych rzemieślników, opierającą się na zasadach, jakie obowiązują w powszechnym systemie ubezpieczeń pracowniczych.

• W ub. roku Huta im. Lenina przyniosła 2,5 mld zł. zysku.

• 29 marca odbyło się kolejne plenarne posiedzenie Sejmu PRL.

• Rada Państwa powołała Państwową Komisję Wyborczą, której przewodniczącym został Jan Wasilkowski, pierwszy prezes Sądu Najwyższego, poseł na Sejm.

Z ZAGRANICY

• Dwaj amerykańscy astronauci V. Grissom i J. Young trzykrotnie okrągłyli kulę ziemską w kabine kosmicznej „Gemini”.

• A. G. Naser wybrany został ponownie prezydentem Zjednoczonej Republiki Arabskiej.

• I sekretarzem KC Rumuńskiej Partii Robotniczej wybrany został N. Ceausescu.

• Amerykanie zastosowali w wojnie wietnamskiej napalm i gazę bojową przeciw cywilnej ludności, co wywołało nową falę oburzenia na całym świecie.

Zyjemy pod znakiem doniosłego aktu — wyborów do Sejmu i rad narodowych. Zyjemy w orbicie kampanii politycznej przygotowującej akcję wyborczą. Są to sprawy o znaczeniu osobistym. Poprzez oddanie głosu na listę kandydatów Frontu Jedności Narodu wybierzemy łącznie najwyższe jak i terenowe władze. Na okres czterech lat wybierzemy przedstawicieli tych organów władz, które będą kierować dalszym rozwojem naszego kraju i rozwijających zarówno problemy centralne jak i lokalne. Wybierzemy ludzi, do których będziemy się zwracać w sprawach żywotnych i nieraz najbardziej osobistych.

Znamy już datę wyborów — 30 maja br. W tym dniu w wyborach poważnych i tajnych wybierzemy w 80 okręgach wyborczych 450 posłów. Wybierzemy także 185 tysięcy radnych. Wszystkie kandydatury zarówno członków PZPR, ZSL, SD, jak i bezpartyjnych omawiane będą na liczbnych zebraniach wyborców. Na zebraniach tych będą mogły być zgłoszane także i nowe kandydatury „z sa-

li”. Dopiero publicznie przedyskutowane i starannie rozwane kandydatury znajdują się na liście Frontu Jedności Narodu i zostaną przedłożone wyborcom.

Zagadnieniu wyborów było poświęcone III Plenum KC PZPR. Przemawiając na nim tow. Gomułka powiedział o FJN: „Oparty na takich podstawach Front Jedności Na-

go właśnie Front Jedności Narodu stanowi niewzruszony fundament szerokiego demokratyzmu ludowego, stanowi źródło naszych sukcesów i dentyczasowych osiągnięć.

III Plenum KC PZPR wiele miejsca poświęciło ocenie ostatniej kadencji Sejmu i rad narodowych. Sejm pracował bardziej owocnie, zarówno w zakresie ustawodawczej i kody-

wój kraju — nowego programu wyborczego. Program ten będziemy wspólnymi siłami całego narodu realizować w nadchodzących latach.

W referacie Biura Politycznego wygłoszonym na III Plenum KC PZPR znajduje się szczegółowy bilans ubiegłych lat. Dowiadujemy się, że w tym okresie rozpoczęto pracę ponad 100 wielkich zakładów przemysłowych, że szybciej rozwija się nasz handel zagraniczny, i że szybciej postępował proces intensyfikacji rolnictwa. Dochody ludności z pracy w gospodarce społeczeństwa, w przeliczeniu na jednego zatrudnionego i potencjalnego wzrostu kosztów utrzymania — wzrosły o 8 procent. Wzrosły także najniższe place i to w całej gospodarce narodowej. Ogólnie — mimo znanych trudności jakie przebyliśmy, pozytywny bilans sumuje się 25 procentowym wzrostem dochodu narodowego. Podobne oceny osiągnięć i następujących jeszcze braków będą dokonywane w ramach kampanii przedwyborczej w skali gromad, powiatów i województw. Będą one stanowiły wkład do pomyślne-

PRZED WYBORAMI

odu jako skupienie wokół trójpartyjnego sojuszu politycznego pod przewodnictwem naszej partii wszystkich żywotnych sił społecznych, odpowiadają założeniom i zasadniczym tendencjom rozwijającym demokrację socjalistyczną w naszym kraju”. A podstawa te, to właśnie miejsce dla wszystkich ludzi dobrej woli w FJN, tych ludzi, którzy codziennie, ze wszystkich swoich sił chcą służyć socjalistycznej ojczyźnie, służyć swojej pracy, rozmum i obywatełskiej postawie. I taka postawa obywateńska liczy się najbardziej i teraz i w ogóle, a nie np. przekonania religijne czy przeszłość polityczna. I dlatego

fikacyjnej, jak i w zakresie sprawowania swych funkcji kontrolnych. Rady narodowe polepszyły przed wszystkim jakość swojej pracy, zwiększyła się rola sesji rad, rola radnego i rola komisji. W prowadzonej obecnie kampanii wyborczej na każdym szczeblu terenowym będzie się oceniać publicznie realizację programu wyborczego. Ten prawdziwie gospodarski obrachunek, to powszechnie zdanie sprawozdania za okres ubiegłej kadencji przed wyborami pozwoli na dokonanie gruntowej oceny sytuacji w kraju, pozwoli na skonstruowanie na tej podstawie realnego, zapewniającego dalszy roz-

PRED SJAZDOM PZKO

Organizacja Polski kultúrno-osvetový sváz v Československu — obecny w ostravskim kraju i počítá asi 20 tis. členov, zoskupených v 92 miestnych skupinách; sú to občania ČSSR polskej národnosti.

4. apríla t.r. bude sa konať sújazd tejto organizácie, ktorý zavedie zmeny v stanovach svazu. Najdôležitejšie predvídajú, že PZKO, ktorý svoju pôsobnosť zahrňoval doteraz len severo-moravský kraj, bude celostátnou organizáciou.

Doteraz nadriadenou zložkou PZKO bol krajský národný výbor v Ostrave ako aj ministerstvo školstva a kultúry. Súčasne — v súvislosti s posírením pôsobnosti Svazu na celostátnu — bude podliehať priamo Ustrednému výboru Československej národnej fronty. Ďalšia podstatná zmena v stanovách týka sa členstva v PZKO. V súhlase s prihľasenými návrhmi v tejto záležitosti, členom Svazu bude môcť byť každý občan ČSSR, ktorý sa zaujíma polskou kultúrou, to znamená nielen občania polskej národnosti. Na dennom poriadku sújazdu bude tiež záležitosť posúrenia a prehľbenia výchovnej práce Svazu medzi mládežou. Rozvíjajúc širšiu pôsobnosť medzi mládežou, činitelia Svazu chcú omladiť svoju organizáciu a oživiť formy jej práce.

V posledných dňoch konalo sa v Ostrave zasadanie poradnego súboru pre národnostné otázky pri ideologickej komisií krajského výboru KSC, na ktorom bol prediskutovaný stav príprav k IX. sújazdu PZKO ako aj niektoré problémy týkajúce sa dvojjazyčnosti v 63 obciach na území okresov Karviná a Frýdek-Místek ako aj škôl s polským vyučovacím jazykom. Jedná sa o to, že užnesenie o dvojjazyčnosti — používanie polského a českého jazyka v úradoch — nie všetkými miestnými národnými výbormi bolo patrie interpretované, čo spôsobovalo nedorozumenia. Na zasadani bol prediskutowany program prac, účelom ktorých je spracovanie dejín robotníckeho hnutia, polsko-českých stykov a národnostnej otázky v severo-moravskej oblasti.

Rokowania są potrzebne

W maju 1961 r. przybył do Saigonu z oficjalną wizytą ówczesny wiceprezydent Johnson, który złożył obietnice zwiększenia m.in. pomocy wojskowej dla Wietnamu pld. tak, by armia mogła podnieść swój stan liczebny do 200.000 ludzi. Do Wietnamu pld. przybyło 100 „doradców” wojskowych USA wyspecjalizowanych w dziedzinie walki z partyzantami w warunkach tropikalnych.

Rozpoczęła się trwająca do dnia dzisiejszego wojna domowa.

Podstawa prawną amerykańskiej interwencji, na którą to powołując się rząd USA — wysyłał już żołnierzy i swoje bombowce do Wietnamu pld. — było żądanie Diema ochrony jego suwerenności, jego rządu. Ale od tego czasu wiele się zmieniło. Diem został obalone i zamordowany, a jego następcy? W ciągu sześciastu miesięcy zmieniło się w Wietnamie pld. 8 rządów, utworzonych przez pomocy siły. Jak piszą znany amerykański komentator Reston — w Saigonie zmieniają się premierzy jak kierowcy autobusów po ukończeniu kursu i dlatego byliby do-

bre po numerować ich jak piłkarzy, bo inaczej trudno się w tym mlynku rozeznać.

Rząd amerykański upiera się przy rozwiązaniu militarnym, czylej przy kontynuowaniu wojny aż do zwycięstwa, chociaż staje się ono z każdym dniem coraz mniej prawdopodobne i chociaż na USA wywieran jest z różnych stron potępny nacisk, by zdecydował się na rozwiązanie polityczne, to znaczy na rozpoczęcie rokowań.

Sekretarz departamentu obrony McNamara oświadczył, że wojnę należy kontynuować po to, by udowodnić tym, którzy inspirują „komunistyczne wojny wojewolecze” że są one „nieopracalne”.

Rząd USA nie chce rokowań, ponieważ uważa, że jedynie narzucenie rozwiązania problemu wietnamskiego z pozycji siły uchronić może USA przed „utrata twarzy” wobec krajów trzeciego świata. Wydaje się, że innego zdania byłyby president Kennedy, który w przemówieniu wygłoszonym 2.IX.63 r. oświadczył, że wątpi, czy będzie można „wygrać wojnę z komunistami w Wietnamie pld. jeżeli rząd nie zapewni sobie poparcia narodu. Ostatecznie jest to ich wojna — mówią — USA mogą dostarczyć sprzęt i wysyłać doradców, a e' wszystko w walce z komunistami musi odnieść sam lud Wietnamu”.

Lud Wietnamu nie może popierać obecnego rządu choćby dlatego, że de facto go nie ma, a mieniających się rządów i ciągle zmieniających marionetek nikt poważnie nie traktuje, a wszyscy nimi pogardzają.

Niestety jednak rząd USA nie ustaje w prowokacyjnych aktach agresji przeciwko Demokratycznej Republice Wietnamu, bombardując jego terytorium. Premier Kosygin ostrzegł rząd USA w przemówieniu z dn. 26.II. br., że kontynuowanie tej agresywnej akcji grozi nieuchronnym rozszerzeniem konfliktu. Polityka USA w pld. wsch. Azji poważnieagraża pokojowi.

TADEUSZ ROJEK

Celem wszystkich patriotycznych sił obu części Wietnamu było doprowadzenie do możliwości szybko do zdobyczenia kraju, lecz Wietnam pld. po zawarcu porozumienia genewskiego stał się wojnami wewnętrznymi, politycznymi i sektami religijnymi, posiadającymi własne armie. Walki te były w znacznych stopniu wyrażających się rywalizacją między Francją a USA, które dążyły do przejęcia kontroli nad całym życiem pld. Wietnamu. W końcu zwyciężyły ugrunowania proamerykańskie, opierające się na armii szkolonej przez misję wojskową USA. Ich przywódcą Ngo Din Diem dokonał detronizacji połączonego przez Francję cesarza Bao Daia, a następnie przeprowadził w warunkach policyjnego terroru separatystyczne wybory do Zgromadzenia Narodowego pld. Wietnamu w marcu 1956 r. Proklamowana została Republika pld. Wietnamu, która w miarę postępującej penetracji USA we wszystkich dziedzinach życia państwowego stała się — oprócz Syjamu — największą bazą militarną USA w pld. wsch. Azji.

SKÓR AKO ODOVZDÁŠ SVOJ HLAS

NAJBLIŽŠIE ÚLOHY ČSKS

Končí sa súčasna kadencia členov národných výborov a poslancov. Blíži sa deň, keď v slávnostne vyzdobených sáloch zvolíme a odovzdame vládnú moc do rúk najhodnotnejších ľudí, stranikov a ne-stranikov, najaktívnejších, kandidátov výborov Fronty Národnej Jednoty, o kandidovaní ktorých rozho-doval ich politický a spoločenský postoj ako aj naša plná dôvera.

Predtým však vo všetkých mestach a dedinách prevedieme svedomité hospodárske účtovanie. Roz-vážne a poctive vyrovnané si účty realizácie smer-níc strany a vlády a každodennej praxe. Prediskutu-jeme a ustálime naše potreby a úlohy, tie dnešné a na zajtra. Od celoštátnych záležitostí po terénné, od perspektívky rozvoja vojvodstva a okresu po plány — volebné platformy vo všetkých obciach, až po každodenné hodnotenie činnosti národných výbo-ror, inštitúcií a úradov. Na tomto účtovaní na mie-stných, okresných a obecných schôdzach, na stretnu-tiach s kandidátmi, pri ustalovaní rozvojových pro-gramov svojho terénu, nemala by chýbať tiež plná účasť obyvateľov českej a slovenskej národnosti — poľských občanov, aktívnu a členov Československej kultúrnej spoločnosti.

Práve toto hospodárske účtovanie a aktivita ce-lej spoločnosti odlišujú voľby v našej krajine, ktorá buduje socializmus od cynických sanačných volieb a tých volieb, ktoré sa ešte dnes uskutočňujú v ka-pitalistických krajinach. Volieb ktoré namiesto ho-spodárskeho účtovania sú obdobím osobných zúčto-vaní, koketovania voličov, podplácania a ziskávania hlasov pomocou nahaňačov, veľmi často za cenu oby-čajného pohostenia.

Spoločenská aktivizácia, činna účasť na realizácii hospodárskych úloh, poskytovanie plnej podpory kandidátom Fronty Národnej Jednoty, konanie ob-čianskej povinnosti cestou všeobecnej účasti vo vol-bach všetkých oprávnených, zahrňuje celú spoločnosť zoskupenú v spoločnom Fronte Národnej Jednoty. Strana uvádzajúca do života zásady proletárskeho in-ternacionalizmu vytvorila všetkým obyvateľom, bez rozdielu na národnosť a vierovyznanie, podmienky plnej rovnoprávnosti. Dala neobmedzene možnosti

rozvoja kultúry a osvety všetkým národnostným menšinám v ich materinskom jazyku.

Výrazom toho je živá pôsobnosť Spoločnosti, spo-ločenský postup mnohých poľských občanov inej ná-rodnosti. Veľký počet členov národných výborov — viac ako tri tisíc v minulej kadencii bol pôvod: slovenského, českého, bieloruského, litovského a iných národností. Početní členovia národnostných Spoloč-nosti, v tom tiež aj ČsKS v radoch strany smelo rea-lizujú program tejto strany a vlády, pôsobia v iných spoločenských, politických, mládežníckych a kultúr-ných organizáciach.

Záležitosť plnej účasti obyvateľov českej a sloven-skej národnosti v Poľsku v predvolebnej kampani a vo voľbach, je nesmierne dôležitá. Zodpovednú úlohu pre splnenie majú tiež všetky organizačne zložky Československej kultúrnej spoločnosti a jej politický najvyspelejší aktív, pred ktorým stoji úloha nutnosti ďalšej spoločenskej aktivizácie jej členov a zvýse-nie pocitu zodpovednosti za osudy krajiny. Preto prez-idium Ústredného výboru na svojom zasadani dňa 17. marca t.r. schválilo uznesenie plného zapojenia sa do práv strany a výborov Fronty Národnej Jedno-ty, realizovania programu volebnej kampani v plnej shode s týmto výbormi.

Prezidium Ústredného výboru ako aj plenárne za-sadania Obvodných výborov ČsKS, ktoré sa konali minulý mesiac na Orave a na Spiši, vo svojich uze-neseniach zaviazali celý aktív, všetkých členov k realizácii tých úloh, ktoré stojia pred všetkými výbormi FNJ.

Všetky výbory a aktív Spoločnosti v úzkej shode s výbor-mi FNJ mali by cestou všetkých foriem svojej práce: upev-ňovať internacionálnu výchovu strediska, oboznámovat na schôdzach miestnych skupín a v rozhovoroch s členmi s programom strany, stvárať socialisticke uvedomenie strediska. Iniciovat spoločenské činy a najmä zbierku na stavbu škôl 1000-ročia, popularizovať realizáciu zaväzkov pre učenie IV. sjazdu PZPR a 20.-výročia PRL, rozvíjať tvor-čiu iniciatívu členov ČsKS v každom obore úloh, ktoré boli predložené vo volebnej kampani celej spoločnosti.

Spoločnosť mala by sa vo volebnej kampani snažiť o upev-nenie vplyvov strany, výrazom čoho malo by byť pošre-nie radov strany v slovenskom a českom stredisku. Pov-zbudsť mládež, aby pôsobila v mládežníckych organizá-ciach. Nedopúšťať, aby nezodpovedné živly rozpačovali demagogické vystúpenia a boje o „svojho kandidáta“, ale popularizovať a poskytovať plné popretie kandidátom Fronty Národnej Jednoty. Odôvodnené návrhy, žiadosti a staž-nosti je treba hlašiť stranickým výborom, národným vý-borom alebo výborom FNJ.

V obore kultúrno-osvetovej práce, Spoločnosť mala by vyvinut široku akciu boja s analphabetom — ako ojedinelým javom. Organizovať v opretí o jestvujúce v tejto záležitosti smernice kurzy čítania a písania, kurzy doplňovania základného vzdelania, čitateľské krúžky, problémové kurzy. Jedným slovom započať boj s javmi zaostalo-sti, tmárstva, pôverčivosti vo svojom stredisku za úzkej spoluúčasti s inými organizáciami.

Všetky pripravené umelecké súbory a ľudové kapele ČsKS je treba zapojiť v dorozumení s výbormi Fronty Národnej Jednoty do účasti vo volebnej kampani. Pre zai-stenie realizácie rozhodnutia prezidia Ústredného výboru a plenárnych zasadani Obvodných výborov — Ústredný vý-bor, terénné výbory mali by spracovať konkrétné plány širokej pôsobnosti vedenej spolu s výbormi FNJ.

Toto dvojmesačné obdobie volebnej kampane v ce-lej krajine bude mať obrovský význam. Bude to veľká akcia, skoro sviatocná, ale táto sviatocnosť nesmie dominovať nad prehľbením obsahu politickej práce, spoločenskej aktivizácie a svedomitošťou hos-podárskeho účtovania, také sú celkové smernice III. plána a každodenná prax. Pozdvihnutie spoločenskej aktivizácie, spojenie ľudových mas s ľudovou vládou, povzbudenie ich iniciatív, elánu, účasti na realizácii národných hospodárskych plánov — to je cieľ, ktorý si stavame vo volebnej kampani — povedal súdruh Wiesław v koncovom prejave na III. pléne KC. V realizácii týchto smerníc má svoj podiel pre splnenie aj ČsKS, jej aktív a všetci členovia.

W. S.

Tento mesiac budeme hodnotiť na dedinských schôdzach prácu svojho miestneho národného výboru a neskôr pôjdeme k volebným urnám. Samozrejme hodnotenie práce národného výboru za posledné štyri roky kadencie bude závisieť od toho, ako miestny národný výbor plnil svoje funkcie riadenia.

Je však nepopireateľným faktom, že niekoľkočasťná pôsobnosť GRN získala si uznanie a autoritu obyvateľov dedin. Dôkazom toho je veľký záujem ich pôsobnosťou. Nachádza to svoj vý-raz v aktivizácii národného výboru a

jeho komisií ako aj uprenení stykov národný výbor — obyvateľ.

Casto v rozhovoroch na dedine po-čajete zistenie „naša ľudová vláda, náš výbor“. Toto zistenie nie je ná-hodné. GRN, ktorý je najbližšie zále-žitosťam každodenného života a práce obyvateľov obce, lebo ako sa to po-vie: „vedia susedia, na čom kto sedí“ najlepšie pozná ich potreby a fažkosti. A práve podľa spôsobov, metód a ú-činnosti riešenia mnohostrannej pro-blematiky v každodennom živote, uprevňuje sa jeho autorita a účta.

AKTUÁLNE O GRN

Správna pôsobnosť miestneho národného výboru závisí predovšetkým od aktivity a postoja jeho členov, vyznačených Frontom Národnej Jednoty, ktorého členom je tiež aj Československá kultúrna spoločnosť, a volených v tajných priamych voľbach. Aktivita a občiansky postoj členov národných výborov má vplyv na správny chod práce výkonných orgánov výboru, to zna-mená prezidia GRN a jeho aparátu, ktorý realizuje zákony, predpisy a uznesenia sesie GRN.

V praxi však nie malou starostou národných výborov a najmä miestnych, je často malá aktivity ich členov. V rozhovore s činiteľmi výboru v Niwiskach poukazovali na celú radu základných príčin týchto nedostatkov, a najmä:

— prefažovanie členov GRN všeljakými spoločensko-hospodárskými funkciemi,

— niekedy samotné prezídium si nevšíma návrhy a poznámky členov GRN, ktoré predkladajú na sesie,

— nie vždy správny výber členov, najmä do komisií,

— zlá organizácia prípravy sesie výboru, zasadania komisií ako aj stretnutí s voličmi.

Sú to javy pomerne dosť typické v mno-hých miestnych národných výboroch.

Je možné tieto nedostatky odstrániť? Samozrejme že áno, ale nie administratívou metódou. Preto bolo by treba pri hodnote-ní práce členov GRN uvážiť tieto záležito-sti, aby aj kritickými úvahami príčiniť sa

k zlepšeniu práce výborov v budúcej ka-dencii.

Problematika, ktorou sa zaoberejú GRN je široká a veľmi komplikovaná. Keď však zblízka prizrieme sa jej práci, ľahko zistíme, že dominantou je poľnohospodárstvo, najmä súčasne, keď záležitosť poľnohospodárskej výroby nachádzajú sa v centre po-zornosti strany, vlády a celého národa. Tie-to naši svoj výraz v uzeneseniach IV. sja-zdu PZPR, ktorý vytýčil smery ďalšieho hospodárskeho rozvoja krajiny, nielen ko-nečne ukazovateľ rastu produkcie a spo-treby na roky 1966-1970, ale tiež upozornil na nutnosť zlepšenia metód riadenia. Jed-nou z nich je koordinácia činnosti rôznych inštitúcií a výrobcov pracujúcich pre poľnohospodárstvo ako aj poľnohospodár-stva v samotnej obci.

Vravíme, že miestny národný výbor je hospodárom na svojom teréne. Prevedená v posledných rokoch decentralizácia a po-zrenie právomoci GRN v obore riadenia poľnohospodárskej výroby, činí z nej skutočne organizátora poľnohospodárskej pro-dukcie. Záležitosť však spočíva v tom, aby kolektív členov GRN vedel túto právomoc využívať, čo ostatne má už miesto vo vă-čine obci.

V celej krajine miestne národné výbory vypracovali za pomoci odborníkov, plány rozvoja poľnohospodárskej výroby pre svoje obce, ktorých hodnota spočíva okrem iného v tom, že výsledky napr. hektárova výnosnosť, bola určovaná nie za pisacím stolom, ale za spoluúčasti roľníkov — vý-

robcov. Plán poukazuje tiež prostriedky materiálno-technické ako aj finančné, ktoré je treba použiť, aby získať vytýčené výsledky. Casto sa však stáva, že do týchto plánov sa nenaziera a priebeh ich reali-zácie sa nehodnoti.

Pripomeňme si základné otázky o ktorých nesmú GRN zabúdať vo svojej každodennej práci.

Takú pozornosť GRN vyžaduje si spraco-vanie a uvedenie do praxe uzenenia KERM programu agrominimum. S tématiku agrominimum je rôzne v rôznych ob-ciach, čo závisí od konkrétnej situácie. Ale v popredí sú zásadne také otázky ako po-ľnohospodárske školenie, chemické ničenie burin a boj so škodcami, zvýšovanie produkcie krmív na lúkach a pasienkach, prispôsobovanie roľníkov k správnej pri-prave kŕmiek, racionálne hospodárenie hnojom (stavba nádrží pre hnojovku) atď.

Zivot sám napovedal ako realizovať pro-gram. Pre príklad, vo výsledku diskusie, vznikla v rzeszowskom vojvodstve koncep-cia, aby organizátorom programu agromini-mum stali sa poprední a vzorní roľníci. Práve oni pomáhajú radou a pokynmi naj-bližším susedom. Za pomocí GRN a agro-nóma boli ustálené individuálne úlohy pre každého roľníka podľa možnosti jeho gazu-dovstva. V každom prípade tieto úlohy boli prediskutované s roľníkom a zapísané do zvláštnej knižičky agrominimum, ktorú odovzdali sedliakom. Z času na čas organi-zátor robí prehľadku gazdovstva zistujúc ako sú plnené ustálené úlohy. Záverečné

vyhodnotenie výsledkov robí poľnohospo-dársku komisiu GRN a zvláštné súbory.

Ako vidíme sú to kladné skúsenosti, ktoré je hodno predložiť na schôdzki hodnotia-cej práce GRN v tomto, tak dôležitom obo-re.

Popri agrominimum realizovaný je v po-ľnohospodárstve tzv. osevny program. Po niekoľkých rokoch skúsenosti, nielen z prezidia GRN alebo od agrónoma dozvádáme sa o kladoch vyplývajúcich z realizácie tohto programu, ale samotní sedliaci sa presvedčili, že používanie na siatie do-brého, kvalifikovaného zrna, prináša im o 2 — 3 q viac obilia z hektára.

V poslednej kadencii miestnym národným výborom pripadla nová úloha t.z. koordinácia kontraktacie rastlín a ošípaných. Aj tu GRN majú veľmi širokú právomoc. Koord-inujú akciu uzavárania kontraktačných zmlúv, spracovávajú a delia úlohy pomedzi záložníkmi. Či správne a pravidelné sú plnené tie úlohy, môžu najlepšie zhodnotiť samotní zainteresovaní roľníci. Miestnym národným výborom boli tiež odovzdané zá-ležitosť spojené s pomocou ekonomickej neproduktívny gazdovstvom.

Stúpajú úlohy národných výborov na dedine. Od ich práce, ako organizátorov po-ľnohospodárskej výroby závisia vo veľkej miere konečné výsledky tak dôležité pre celé naše národochospodárstvo, pre každú rodinu na dedine.

V. HRABEK

Krásna je novotarská zem a jej skutočnou perlou je ležiaci pod skalnatými vrcholkami Tatier Spiš a uzavretá medzi masívom Babej hory a Policy — Orava. Sú to terény svojzrázneho folklóru, plné cenných historických pamiatok a rudojeho umenia, ale ešte mälo známe turistom.

Skoro každý týždeň tisíce turistov prechádzajú Nowym Targom, bolo by dobre zadržať ich v okrese, pozvať na Spiš a Oravu, poradiť, že nielen v Záhoranom, ale aj na Spiši alebo Orave môžu si dobre odpočínať, najst ubytovanie, poinformovať kde a čo môžu navštiviť, jedným slovom poskytnut im podrobnej informácie, dobré a praktické rady.

Preto je dobre, že v Nowom Targu vzniklo Okresné stredisko pre šport, turistiku a rekreáciu (Powiatowy Ośrodek Sportu, Turystyki i Wypoczynku). Preberie dôležitú funkciu organizátora rekreácie pre turistov na dedinách Spiša a Oravy ako aj popularizátora krásy týchto dediniek.

Je však treba dôrazne povedať, že od správnej práce tohto Strediska, od jeho schopnosti vytvorenia patričného turistického ovzdušia cestou širokej a rôznorodej vo formách propagandy, od svedomitej informácie poskytovanej turistom vo veľkej miere záleží či strávia tu svoju dovolenku, pôjdú na turistickú pôť po Spiši a Orave alebo obidvoch okresoch.

NAŠICH 10 NÁVRHOV SPIŠ A ORAVA TURISTOM

Práve o tom, čo robiť, aby vo vlastnom obore, pri nevelkých pomerne dotáciach, maximálne využiť prírodné klimatické a krajinské podmienky týchto rajónov, diskutovalo sa na poslednom stretnutí aktív v Niedziciach. Zúčastnili sa ho aktivisti zo všetkých dediniek Spiša a predstavitelia okresných orgánov.

Predstavitelia obcí a dediniek vrateli o tom, čo sa už urobilo, aké majú plány na najbližší rok a o ľahkostach, ktoré stretávajú pri organizovaní turistického hnutia. Zhromaždení na návrh I. tajomníka KP PZPR zvolili komisiu, ktorá spracuje návrh plánu aktivizácie Spiša. Tento plán bude predložený okresným orgánom a po schválení — ako nám vravel súdr. A Potoczek — bude mať direktívny charakter.

Je nemožné v krátkom článku vyčerpať celoslo problémistiky spojenej s rozvojom turistiky na týchto terénach, ale k návrhom prihláseným na poradu v Niedziciach prihlasujeme aj my niekoľko, najmä pre uváženie Okresného národného výboru ako aj miestnym národným výborom a to tak na Spiši ako aj na Orave:

1. Domnievame sa, že rozvoj turistiky a rekreácie má podstatný význam, preto navrhujeme povolenie k životu pri každom miestnom národnom výbore spoločenskej turistickej komisie. Ulohou tejto komisie okrem spolupráce s Okresným strediskom pre šport, turistiku a rekreáciu, mal by byť rozvoj a popularizácia turistiky na vlastnom teréne a najmä koordinácia jednotlivých gázdov a organizácií, ktoré svojou pôsobnosťou prispievajú k aktivizácii turistiky. Predovšetkým cestou takých foriem práce ako napr. spoluúčasť obyvateľstva na organizovaní a stavbe harcerských stálych táborišť, vyznačovaním miest pre stany, na organizovaní všeobecnych foriem turistiky a starostlivosť o rôznych kolóniach.

2. Na každej dedine kolónia robotníckych detí — to je heslo, ktoré malo by byť čo najskôr zrealizované. Na ubytovne možno určiť školské miestnosti. Za týmto účelom je nutné nadviazanie spolupráce cestou Okresného strediska s rôznymi podnikmi a závodmi najmä na Sliezsku, ale aj v iných krajoch napr. v Ľodzí. Samozrejme podniky je treba povzbudziť, aby začali kolónie na týchto terénach ako aj zaistiť im minimum potrebných podmienok a vytvoríť im srdečné ovzdušie. Sme presvedčení, že po stopách detíských kolónií prijdu dospelí.

3. Rozvoj turistiky je tiež a snad predovšetkým propagovaním možnosti odpočinku, zaujímavých pamiatok, folklóru a ubytovania. Preto navrhujeme: — pri vjazde do každej dedinky mala by byť informačná tabuľa, ktorá by propagovala ubytovanie, pamiatkové objekty, informovala kde sa nachádza pošta, telefón, lekár, aké sú dopravné spojenia a aké výlety je možné podnikať do najbližšieho okolia.

4. Nazdávame sa, že správny je návrh preškolenia turistických sprievodcov po pamätiach ostaciach dedinky a jej najbližšieho okolia, ale propagovanie turistických cest na Spiši a Orave malo by sa prevádzkať nielen na tomto teréne, ale aj na hraniciach okresu, pri vchode do Nowego Targu ako aj v takých rekreačno-turistických strediskach ako: Poronin, Bukowina Tatrzańska, Szczawnica, Rabka alebo Morske oko.

Oboznámovanie s rajónmi Spiša a Oravy to je nielen informácia v tlači ale aj rozostavanie patričných turistických cestných ukazovateľov a to tak na okresných cestach ako aj na obecných. Zdá sa, že bolo by dobre zamyslieť sa nad vydaním populárnych sprievodcov po Spiši a Orave. Nemusí to byť v knižnej forme ale skôr brožúry alebo propagačnej mapy. Takej najobyčajnejšej, ale oboznamujúcej a povzbudzujúcej čitateľa k návštive. „Život“ zo svojej strany zaviedie stály kútik turistických zaujímavostí na Spiši a Orave.

5. Výlety do najbližšieho okolia dedinky, to tiež možnosť zaistenia turistovi miestnej dopravy. Domnievame sa, že bolo by dobre prisvojiť na Spiši a Orave zvyky poroninských alebo bukowinských drožiek a v zime sani pre výlety.

6. Všetci vieme, že dnes neexistuje turistika bez stravovania. Nielen krajinka, ale aj možnosť dobre a nepríliš draho sa najest, pritahuje turistov. Zatiaľ však stravovanie je anemicke. Nemôže to správne pôsobiť a pricíňovať sa k rozvoju turistiky. Preto navrhujeme realizáciu hesla: hľadame tradície polskej a slovenskej kuchyne, jedným slovom stravovanie sa u dedinských gazdiňiek, aby obohatiť túto kuchyňu na vŕhuje do tohto roku — v každej záhradke hriadička zeleniny. Pole pôsobnosti majú tu nielen miestni obyvatelia, ale aj krúžky dedinských gazdiňiek.

7. Musíme tiež zdôrazniť, že čistota obydlia, dvorov, čistotne udržiavané samotné zariadenia atď. majú veľký význam pre turistov. Preto navrhujeme: udržujme celoročné poriadky, skončime s takzvaným veľkým upratovaním len na jar. Starajme sa o naše domčeky, ich vzhľad a čistotu na celej dedine a naše domčeky skrášlime kvetinovými hriadkami.

8. Prijemný pobyt a zábavy pre dieta sú polovicou úspechu u rodíčov, to je istota, že opäť nás navštívia. Preto navrhujeme určenie nevelkých priestorov na ktorých by sa hrali deti hry, ktoré ich najviac zaujímajú: húpačky, lopata a v zime sanky, lyže a korčule. Pri minimálnom vklade obyvateľov, bez dotácií zvonku, takéto podmienky môžu u seba vytvoriť každá dedinka.

9. Vieme, že turista hľadá predovšetkým kľudný odpočinok, ale počas niekoľkých dní pobytu určite rád si pozrie nejaké podujatie, počuje kapelu, zúčastní sa ludovej večernice. Navrhujeme, aby aj na spišských a oravských dedinach pomyslieť o rozprávaniu inom ako je to, ktoré turista nachádza u seba v meste, pritahujúcim svojou odlišnosťou, zoznamujúcim s folklórom. Orava a Spiš majú ešte tú dodatočnú atrakciu, že môžu ukázať aj slovenský folklór.

10. Formy propagandy sú neobvyklé bohaté na Spiši a Orave. Patria k nim aj také možnosti, ako informovanie, keď navštěvníci môžu prist na zberanie hribov, jahod jedným slovom lesných plodín ako aj to, že pre rybárov tiež sa niečo najde. Je len treba toto všetko patrične využiť a ako sa to vraví, „vedieť predaf“.

Nakoniec ešte jedno, možno, že niektorí zoberú to ako dobrú zábavu, ale nehovoria už o Francúzsku naši južní susedia v Maďarsku vedia využiť také možnosti, ako prijímanie novomanželov na medové týždne. Pouvažujme, či aj na Spiši a Orave nedalo by sa to realizovať a určite ochotní navštěvnici sa najdú.

Všetky naše návrhy sú tak premyslene, aby pri minimálnom vklade prostriedkov priniesli výsledky. Sme však presvedčení, že nevyčerpávajú neobmedzené turistické možnosti Spiša a Oravy. Preto pozývame k diskusii na stránkach „Života“ o tom, akým spôsobom zlepšiť a popularizať turistiku v tejto oblasti. Uverejníme všetky listy a poznámky.

Záleží nám, aby naši čitatelia, ženy a muži, starší i mládež — všetci určite prečítali túto reláciu zo stretnutia aktív CsKS a korešpondentov „Života“ s vedením redakcie.

Záleží nám, aby naši čitatelia v listoch do redakcie povedali svoju mienku o navrhovaných v tomto článku zmenách, ktoré sme zaviedli v tomto čísle a ktoré mienime zaviesť v najbližších čísloch „Ž“.

Preto, milí čitatelia očakávame Vaše obširne listy, v ktorých podelite sa s nami svojimi úvahami a mienkami. Tie najzaujímavnejšie uverejníme v „Ž“ a odmeníme knihami.

KONFRONTÁCIE

„ŽIVOT“ — ČI —

Stretnutia s čitateľmi a konfrontovanie „Života“ s mienkou čitateľov, stali sa už tradíciou. Redakcia prihliadla k celej rade návrhov a požiadaviek zasielaných v listoch a anketach, v početných priamych stretnutiach s čitateľmi, korešpondentami a aktívom Československej kultúrnej spoločnosti. Opäť — na šieste vydanie „Ž“, ktoré budeme oslavovať budúci mesiac — chceli sme sa dozviedieť, ako čitatelia a aktív Spoločnosti hodnotia svoj časopis, čo sa im páči, a čo nie. Chceli sme prejednať všetky problémy „Ž“.

Obrátili sme sa preto na prezídium Ustredného výboru ČsKS, aby zhodnotilo náš časopis. Navrhli sme, aby prezídium na stretnutie s vedením redakcie pozvalo tiež najaktívnejších korešpondentov „Ž“, ktorí predsa majú priamy styk s čitateľmi. Náš návrh bol prijatý a (21. II. t.r.) stretli sme sa na spoločnej diskusii a konfrontácii: aktív ČsKS, korešpondentov „Ž“ a vedenia redakcie. Hodnotené bolo nielen jedno číslo, ale časopis za obdobie uplynulých dvoch rokov.

Diskusia bola neobvyklé živá, vyznačovala sa veľkou srdcenosťou a starostlivosťou o ešte lepšiu obsah „Ž“. Ukazala, ako úzko je spojený „Ž“ s čitateľmi. Zúčastnili sa jej — po vstupnom zhodnení prednesenom predsedom UV ČsKS Jánom Molitorisom — skoro všetci účastníci stretnutia. Diskutanti prejavovali nielen svoju mienku, ale mali za seba hlboký preiskum získaný v priamych rozhovoroch s čitateľmi, pred stretnutím. Vrábali o úvahach a návrhoch českých stredisiek a čitateľov z oravských a spišských dediniek.

Chváli, ale zaujímali aj kritický postoj. Na konkrétnych príkladoch poukazovali na to, čo je možné a nutné urobiť ešte lepšie, ale zároveň veľmi silne zdôrazňovali kladné vlastnosti „Ž“. Súhlasne vrábali o neobvyklé dôležitej výchovnej úlohe ktorú „Ž“ plní dobre a o jeho kladnom vplyve na vzájomné, patričné styky a spolunažívanie občanov českej, slovenskej a polskej národnosti.

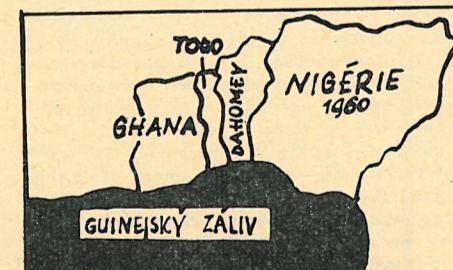
Behom uplynulých šiestich rokov pozdvihla sa nielen úroveň grafickej úpravy „Ž“, ale predovšetkým úroveň obsahu článkov, informácií a reportáži, najmä terénnych. Pre mnohých čitateľov — vra-

viac jazykom diskutantov — „Ž“ stal sa jedným z hlavných spojiv medzi ním a kultúrou, životom a prácou všetkých ohňí ČsKS, problémami spoločenskými, politickými a to nielen v „vlastnom dvore“ ale aj z takzvaným širokým svetom. Zároveň stále viac sa upevňuje zväzok a stala spolupráca čitateľov a korešpondentov so svojím časopisom.

„Ž“ odpovedá na otázky čitateľov z rôznych odvetví, vysvetľuje a intervenuje. Prináša dojmy a refleksie z cest do cudziny svojich redaktorov a početných významných spolupracovníkov. Pozýva, aby uverejnili na jeho stránkach svoje výpovede predstaviteľov ústredných a terénnych inštitúcií, kultúrnych a spoločenských organizácií. Vrábí o aktuálnej prebiehajúcej krajine a o modernizácii poľnohospodárstva. Prináša informácie, pozorovania a mienky priamo z radosť čitateľov. Poukazuje na to, ako a čo dá sa zmeniť na lepšie, u seba, vo svojej dedine a mestečku. Priopomína najstaršie a najnovšie historické udalosti. Radí ženám, roľníkom a mládeži. Zúčastňuje sa stretnutí priamo spojených so životom čitateľov, s ich všedným dňom a pláni na zajtra, z ich prácou na roli a v GRN, s početnými starostami a radostami. Nezabúda, o humore a hádankárskej kútkach s odmenami.

„Ž“ nemá pasívne stránky. Krajiny, udalosti, problémy, záležitosti spoločenské a pracovné, otázky rodiny, lásky, výchovy mládeži, ľudia a faktov preinájdu sa na jeho stránkach ako na filmovej páske. Tak isto preinájdu sa diskusia na poslednom stretnutí. Diskutovalo sa nie len o obsahu „Ž“ ale zdôrazňovala sa neobvyklé dôležitá úloha, ktorú majú splniť: aktív ČsKS, korešpondenti a všetci priaznivci „Ž“ najmä v obore prehľenia širokej popularizácie „Ž“ medzi čitateľmi a predovšetkým na Orave a Spiši. V ešte väčšom upevňovaní spolupráce s redakciou, v zväčšení účasti čitateľov pri redigovaní „Ž“ početnejšími listami a korešpondenciou do redakcie. Vrábilo sa aj o tom, že „Ž“ je čítaný, kladne bol hodnotený fakt, že jedno číslo časopisu číta priemerne 7-8 rôznych osôb, že vypožičiavany putuje z bytu do bytu, ale súčasne poukazovali, že je nutné, aby viac osôb ho predplácalo.

Súhlasne kritizovali, že terénny aktív Spoločnosti nevyužíva veľké možnosti zi-

Právě tak to vypadá na mapě. Malý obdélník, vziačený mezi HORNI VOLTU, NIGER, NIGÉRIE a TOGO. Opírajúc se jižní časť země o GUINEJSKÝ ZÁLIV. Má asi 2 milióny obyvateľ, hlavně příslušník kmenů JORUBA, BARIBA, EVE, kteří bydlí na náhorní rovině, ležící průměrně 500 m nad hladinou moře. Bydlí také v tropických vlhkých lesích jižní části, rozkládající se téměř na 116 tisících čtverečních kilometrů a také v suchých lesích centrální roviny, svažující se jižně asi 100 km širokým pásem nížiny.

Obdélník „stojí“ na mapě na kratší hranci. Obdélník absolutne neprozrazuje, že podnebí je těžké, ale že současně území oplývá stále ještě bohatstvím divoké zvěře, je skutečným rájem pro lovce — ty s puškou a také pro ty s filmovou kamерou nebo fotografickým aparátem.

Nedivme se tedy, že letadla mnoha leteckých společností chrání v COTONOU nebo BARAKOU ze svých mohutných trupů stovky Evropanů a Američanů, lidí spíše zámožných — protože pokud vím, lov v DAHOMEÉ je jaksepatří druhou přijemností, ačkoliv v přepočítání na dolary není dražší než hon v Polsku. Jeden můj známý zámožný obyvatel malé africké republiky — a boháči tohto druhu jsou rádi významnosti mezi černými obyvateli břehů Guinejského zálivu — se s brožurou „Orbis“ v ruce zakládal na bohy svých předků a také na evropské a muzulmanské proroky, že určitě brzy přijede do Polska, jen jak se všechno v Dahomeé ustabilizuje.

Prozatím nepřijel, soudím, že byl tenkrát pořádně opilý — což mu bylo dovoleno, protože byl vyznatelem kostela římského, jedním z těch, jichž je v Dahomeé asi 10% (podobně jako mohamedánů) a že žádají prorok mu nezakázal skleničku whisky se sodovou vodou a s ledem. Kdyby i dokonce patřil k většině — vyznate-

skávania nových predplatiteľov, ktoré dáva opäť aktuálne štvrtročné predplácanie „Ž“. Sme presvedčení, že popularizáciu „Ž“ a získavanie nových predplatiteľov korespondenti a naši priaznivci zoberú si viac ako doteraz k srdcu, že terénný aktiv CsKS bude to poklať za jednu zo svojich najdôležitejších úloh.

Tažko je v jednom článku zhŕňuť celok problematiky prejednávanej na

hacovať stále rubriky a kútky „Života“, zavádzaj nové, ako napr. v poslednom čase rubriku pre ženy, ktorá sa stretla so všeobecným uznaním našich čitateľov. Veľa námahy vynakladame, aby stále lepšie vyhovovali záujmom a potrebám našich čitateľov, ale... všetko na obmedzenom počte 12 strán „Ž“ zmestí sa nedá. Môžeme na tomto mieste opakovať za podpredsedom ÚV

Už od tohto čísla počínajúc, strany 8. a 9. budú určené pre korespondenciu z terénu najmä z Oravy a Spiša. V nasledujúcom čísle, ktoré venuje tak dôležitej záležitosti v živote každého z nás, akou sú voľby do Sejmu a národných výborov, „Ž“ uverejní siluety, výpovede a životopisy kandidátov FNJ, ktorým odovzdáme svoje hlasy. Čiastočne tiež na týchto stránkach budeme prinášať články, ktoré sa tešia záujmom čitateľov o hradoch, zámoch a mestach, o najstarších a najnovších dejinach Poľska a Československa.

Na tých istých stránkach, zavádzame tiež stálu rubriku, z organizačného života CsKS. Avšak musíme si tu zreteľne povedať, že jestvovanie tejto rubriky a jej obsah závisí bude výlučne od aktivity samotnej Spoločnosti, od toho ako aktív CsKS, miestnych skupín a Ustredného výboru, budú posielat do redakcie informácie a materiály so svojej pôsobnosti.

V súhlase s návrhami zavádzame tiež isté zmeny aj na 2. a 3. strane. Zmenšíme obsah krátkych zpráv, zväčšíme naše komentáre a mienky. Obohatíme tiež tieto stránky obrázkovými materiálmi. Okrem toho na

takéto knihu nemáme. Naše zásoby sa vyčerpali a už celú radu mesiacov nemáme možnosť nakúpiť nové knihy. Aj Československé kultúrne stredisko vo Varšave, už mesiace túto literatúru nemá. Naše písomné objednávky už dávno čakajú na realizáciu. Svojho času navštívili našu redakciu spisovateľa z Československa, ktorí boli vo Varšave na pozvanie poľského Svazu spisovateľov, rozpozvali sme im naše ťažkosti s nákupom slovenskej literatúry, ale žiaľ ani to neprineslo žiadane výsledky. Súčasne ako odmeny posielame hodnotné pozície, najmä školské povinné četby. Nazdávame sa, že sú užitočné. Svedčia o tom ďakovné listy mládeže.

Okrem pesničiek, ktoré budeme uverejňovať od druhého polroku, podľa prania našich čitateľov, zavádzame už od tohto čísla — na 11. strane, stály mesačný kalendár, v ktorom okrem východu a západov slnka, fáz mesiaca, vynasnažíme sa tiež prinášať ľudové príslavia spojené s počasím. Samozrejme nie preto, aby mohli nahradíť elektrónkové mozgy PIHM-u, ale ako zaujímavosť. Neberieme však žiadnu zodpovednosť za výsledky a zároveň pripomíname, že súčasna veda zaujala záporný postoj k pravdivosti týchto sériových veštib. Je to len zaujímavosť, ktorú je hodno pripomenúť. Nič viac.

O tom, aké plodné bolo naše stretnutie, svedčia výpovede diskutantov dokonca tak podrobne ako tie, týkajúce sa nadpisov. Vráveli, že: „magnetom, ktorý príťahuje čitateľov sú nadpisy a ilustrácie“, a „mali by vždy nútť k čítaniu“. Domnievame sa, že aj tento návrh splníme, aby fotografie boli skutočne čitateľné, to znamená, aby namiesto početných nedôležitých podrobností ukazovali skôr nejaký zaujímavý výstrižok, fragment, a aby boli „magnetickou ihlou“, ktorá vzbudí záujem o článok.

Na koniec týchto, trošku pridlhých, ale pre všetkých zaujímavých relácií z posledného stretnutia, pripomeňme ešte, že k iným návrhom, takým ako: zavedenie kútku pesničiek, prinášanie jazykového kútku, životopisov slávných ľudí o ktorých sa mládež učí v škole a požiadaviek, aby mesiac skôr písal o dôležitých výročiach a týmto spôsobom pomôcť mládeži v príprave programu na slávnostné akadémie — o čom o. i. vral Andrej Šoltys — vynasnažíme sa vrátiť v druhom polroku.

Jedná sa nám však o to, čo ešte raz zdôrazňujeme, aby naši čitatelia obširne sa vypovedali o zmenách už zavedených a navrhovaných k zavedeniu v nasledujúcich číslach „Ž“. Preto čakame listy, v ktorých nám oznamíte, či naše návrhy získali si vaše uznanie a prečo.

REDAKCIA

Foto: J. NOCUN

Andrej Šoltys, Vilém Tomeš, Stefan Waclawiak.

Všetky výpovede účastníkov stretnutia, všetky prihlásené návrhy, boli vedením redakcie starostivo vypočúté a prejednané. Časť z nich zavádzame už v tomto čísle, ešte iné v následujúcich, avšak sú aj také, ktorých realizácia nebude jednoduchá. Napríklad návrh, aby sme poširili počet stálych rubrií ako aj našich porád, ale ako to povedal jeden z diskutantov, člen prezidia ÚV CsKS — Augustyn Bryja: „stránky „Života“ nie sú z gumeny a nedajú sa rozťiahnuť“, tým viac, že aj tu — ako to obvykle býva — mienky boli rôzne, čo ilustruje iná výpoved: „každý má svoj oblúbený kútek „Života“ a chcel by, aby sa práve jeho kútek rozšíroval“.

Je samozrejme, že sa snažíme obo-

lov a informácií z terénu, na ktorom žiju a pracujú naši čitatelia. Samozrejme aj doposiaľ týchto materiálov nebolo málo na stránkach „Ž“. Svedčia o tom také čísla z rokov 1963-1964 ako: v tomto období „Ž“ uverejnil 59 materiálov z prostredia v ktorom žijú naši čitatelia a o ich teréne, ako aj 26 materiálov o problémoch práce CsKS. V tomto časovom rozpätí boli tiež uverejnené 43 články a reportáže z Československa. Bol to veľký počet tlačových materiálov na 24 čísla. Tento fakt je dôkazom, že redakcia správne oceňuje problém materiálov z terénu a považuje ho za ústredný v publicistike „Ž“. Samozrejme vznika tu isté okienko vyplývajúce z faktu. „Ž“ vychádza ráz v mesiaci a preto čitatelia vždy budú mať pocit istého nedostatku.

2. strane zavádzame, od mesiaca júna informácie o hlavných pozíciach nasledujúceho čísla.

Kútek určený pre mládež obráží svoje stále miesto na 10. strane, pod „ženským kútkom“. Budeme v ním uverejňovať poviedky, básne ako aj hádanky určené pre najmladších. Na 11. strane ponecháme hádanky pre starších a najstarších. Vynasnažíme sa tiež, aby naše foto-hádanky bližiť filmom premietaným na Spiši a Orave, preto v tomto a májom v čísle nebúdú.

Ked už sme pri hádankach s odmenami, chceli by sme odpovedať tým čitateľom z Oravy a Spiša, ktorí sa nás pýtajú, prečo nedávame na odmeny knihy zo slovenskej literatúry, alebo preklady do slovenčiny. Odpovedáme: príčina je jednoduchá, preto

lum dávnych pohanských bohù — mohli by také klične pít, což si snadno v Dahomé můžeme ovŕtiť.

Možná, že vúbec nebyl opilý — pouze jeho obchodní záležitosť se trochu komplikovala, protože za několik měsíců po naši rozmluvě, v 1963, byla svržena monostrannická vláda HUBERTA MAGA, o němž — 49 let bývalém učiteli a potom činitelem Dahomé strany jednoty — se dnes říká, že se stal diktátorem bez kouska svědomí.

Svržení vlády, místními obyvateli nazývané „REVOLUČNÍ DNY RÍJNA“ protože událost se stala právě v říjnu 1963 — mohlo mít vliv, na určité machinace v obchodování s davlnou a olejem, a práve tento obchod byl základem existence mého známeho z Cotonou. Existence — dočela dobré.

Proteo však Dahomé a jeho sousedé jsou daleko federaci s těsnou hospodářskou, celní a pasovou spoluprací atď., protože současně s nimi tato někdejší francouzská kolonie, která ztratila nezávislost hospodářskou v 1890 a opäť ji získala přesně po 70 letech, je daleko pevně spojená s bývalou metropolí — Francií, která monopolizuje většinu exportu a importu Dahomé — domnívám se, že svržení vlády v roce 1963 nepříliš silně zapůsobilo na mého známeho.

Nepochybne republika Dahomé je příkladem, nebo alespoň byla donedávna, mimorádně výrazným příkladem šípkové působí-

cího neokolonialismu. V tomto případě Francouzové rozehráli partii lépe než v Indočíně a v Alžírsku. Rozehráli ji nepochybne tím známym tahem z poslední války, údajne liberálnim, ponechávajícim kolonií svobodu.

Už tehdy vúdec Svobodné Francie generál De Gaulle, dnešní president Francouzské republiky, zdúraňoval ochotu přiznat rádě kolonií svobodu a nezávislost. Samozrejme, že nešlo o plnou nezávislost a rezignaci ze svých vlivů ale o to, předělnout historické procesy, vyjít jim vstříc a tím způsobem zachránit pro Francii to, co se zachránilo dalo, především ekonomickou závislost dané kolonie a určitou militární pozici Francie na tomto území.

Dónešného dne je symbol svazků s dánou koloniální metropolí frank CAF — neboli Colonies Francaises d'Afrique (frank francouzských kolonií v Africe) v oběhu. 50 téctho franků CFA je jeden nový frank francouzský.

Ale nepouštějme se do politiky západofrancické, která není ani jednoduchá, ani lehká k pochopení. Řekněme si, že Dahomé je země s tak krásnou a barevnou historií, jak nesmírně zajímavý je její dnešek.

Historie Dahomé, přesněji území dnešní republiky, zasahuje velmi hluboko do minulosti, nejčastěji se však uvádějí posled-

ní století — XVII., XVIII. a XIX. — údobi vývoje království „D“, které si podrobilo jiné státy, ležící v sousedství a které vytvořilo severou státní a vojenskou organizaci — k niž lze započít oddíly slavných amazonek, odvážných a bojovných žen — jezdkyň. Zvláští náboženství, animismus, zákony a sekty organizující krvavé savnosti, tajné náboženské spolky a přepychový královský dvůr — to je pouze částečný nástin života někdejšího státu „D“, dobytého Francouzy. Je nutno poznamenat, že království „D“, které leží na pobřeží, mohlo prosperovat díky otrokářství, jehož se zúčastňovalo a určitě je zprostředkovávalo, a potom upadal paralelně s úpadkem tohoto obchodu, který zavedli v Africe Evropani v měřítku hromadném a exportním a potom Evropani likvidovaném. Hlavně z ohledu na to, že v moderní výrobě a zemědělství se nevyplácelo, což jedinečně umožnilo ušlechtilá vystoupení proti této zločinné ale dlouhá staletí trvající proceduře.

Tak tedy, když nastoupil úpadek otrokářství, zhroutil se stát postavený na zisku plynoucím z tohoto obchodu, a protože Evropani už nepotřebovali takového obchodního partnera, vyskytly se tedy nutnosti využít tohoto území k přímé exploračaci. Bylo vzkříšeno opět k životu když už docela zhnily základy dáného kolonialismu, když už nebyl rentabilní a když

se lepe vyplácel obchod s dánou kolonií než udržovat ji po využití jejího bohatství. Osud takového státu je problematický. Nejnálehký. Tím spíše, že je szírán uvnitř stále ještě kmenovými boji, chybí pocit solidarity, chybí kádr specialistů, nejsou investiční prostředky. To jsou problémy dnešního Dahomé.

Jednou věci se však ta má ráda republika může pochlubit. Všeobecná akce t.zv. „detetizace“ (D.D.T. — známý prostředek proti hmyzu) byla úspěšná a odstranila hrozbu mnoha nemocí a vyhubila některé druhy nebezpečného hmyzu a pasožitů. A modernější instalace v obydlicích zajíží v tomto těžkém a úpalném, v určitých obdobích opět vlnkém podnebí, elementární životní podmínky.

Když k tomu současně připočítáme skutečnost, že Dahomé rozšířilo soustavu rezervací a národních parků, což pomáhá udržet stav zvěře a chránit spanilé přírodní památky — pochopíme, že tato země je atraktivní pro turisty a loveče. Ovšem, jestli budou mít finanční hotovost.

Cekají na ně lvi a sloni, antilopy a buvoli, množství drobné zvěřiny, vodní a jiné ptáci...

Předešlým však čekají neznámé problémy, záležitosti, historická tradice, obřady, folklór, hudba, tanec a krásný, urostlý obyvatelé této země...

K. DEBNICKI

Jablonka

Rok ročne žiaci jablonského lýcea usporiadavajú sto dní pred maturitou stretnutie s rodičmi a profesormi — stužkovú záťavu. Tako sa nazýva preto, lebo tento večer triedny profesor pripina svojim odchovancom malú zelenú stužku, na ktorej je vyšitá rímska XI. Táto stužka má im pripomínať, že maturita je veľmi blízko, že sa treba vziať do hrsti, že treba odložiť všetko a usilovne študovať. Zelená farba stuhy symbolizuje zase nádej na odmenu za usilovnú prácu.

Zvyk organizovania predmaturitných večierkov patrí k veľmi pekným podujatiam tohto druhu a stal sa tradičiou na jablonskom lýceu. Takéto stretnutia organizuje sa tu stále od 1955 roku; vtedy maturanti lýcea (ako prví) zorganizovali prvú stužkovú záťavu. — Tohoročný večierok bol desiaty v poradí.

Načim spomenúť ešte, že organizovanie takýchto stretnutí odohráva veľkú úlohu aj v kultúrnom živote školy. — Už niekoľko týždňov dopredu žiaci desiatych tried pripravujú zábavno-kultúrny program. Týmto dáva sa im možnosť vystúpiť na scénu. Chcel som podotknúť, že spomenuté programy si získali dobré renomé medzi odoberateľmi.

Teraz ako účastník tohoročnej stužkovej chcem napísat niekoľko slov o tomto príjemnom stretnutí, prosté pospomínať a poseliti sa s vami, drahí čitatelia, svojimi postrehom, lebo keď vezmete do rúk to číslo „Života“ blízko bude už maturita.

Pamäťám veľmi dobre tento večer. Spomínam naň dosť často. Bolo to 6. februára. Každý mohol vidieť, že v Jablonke je akosi rušno. Dedinu zahala sa do rúcha tmy. Jeden po druhom prichádzali autobusy. Boli celkom vyplnené. Priviezli väčšinu ľudí, mladých aj starších — rodičov, súrodencov, známych...

Dalo sa vidieť, že všetci boli akosi príjemne naložení. Ved predsa prišli tu lebo každý má v Jablonke niekoho, kto mu je blízky a drahý. Poslali ich sem pred štyri roky. A tie štyri roky tak rýchle prešli!... Ej, veru?... Keď prišli do Jablonky, boli ešte deti. Dnes sú už dospejajúce dievčatá a chlapci. Musíme sa zmierit s tým, že včera nie je dnes...

O chvíliu sa to začalo. — Na sále vládlo akési slávnostné ovzdušie, ktoré zachvátilo všetkých prítomných, bez výnimky. Potom zazneli slová známej latinskej piesne GAUDEAMUS Igitur... — Tešme sa, kým sme mladí... Slová piesne niesli sa sálou. Súčasne ukázali sa tí, ktorí boli určená. Zrak všetkých prítomných obratil sa k nim a sprevádzal ich až k podiu. Tu zastali v dvoch radoch. A slová piesne mladosti zneli ešte určitý čas;... konečne stíhli aj posledné dozvuky.

Drahí rodičia, váženy riaditeľ, spolužiaci, milí hostia... Vítame vás srdečne... Zišli sme sa tuná sto dní pred maturitou, aby sme spolu slávili tento sviatok... Ďakujeme rodičom za to, že sa o nás starali, že sa môžeme učiť... Sme povdáčení riaditeľovi, vychovávateľom a profesorom za ich úsilie... za to, že nám spristupnili mnohé vedomosti... že nás usmerňovali vo výchove... — Na celý život ostane nám spomienka na krásne chvíle strávené v škole!... — Teším sa, že vás vidím tuná... Chcel by som vás vidieť všetkých ako teraz po maturite. To sa rozumie, že s úsmievom na tvári! To vám prajem osobne a v mene celého profesorského sboru... Sme na vás hrdí, aj chceli by sme byť... Príjemne je

pre nás, keď sa na vás teraz pozéráme, že..., že naša práca nebola zbytočná, že...

Sú to slová, úryvky viet, vety, ktoré poviedal riaditeľ školy, triedne profesory, žiaci. Pamäťám ich; stále mi znejú v ušiach. Sú to slová jednoduché, ale úprimné, a tým cennejšie, lebo plynúce zo srdca. Na takéto slová sa nikdy nezabúda...

Pochváliť treba tiež aj zábavno-humoristický program, ktorý pod vedením profesorov Halacza, Matyja a Dubiela pripravili pre svojich starších kamárov žiaci desiatych tried. Bol veľmi pestrý a dobré prevedený. Potlesky pre realizátorov najlepšie o tom svedčia. Recitáciou, spevom, anekdotou a inými estrádnymi formami spríjemnili desiataci tento večierok. Humoristickým spôsobom vykresili postavy jednotlivých jedenástakov. Rodičia s veľkým napätiom čakali, aby počuli niekoľko viet o svojej Aničke, Mariši, Jožovi či Jankovi. A počul každý niečo: jeden to, druhý ono.

— O Mariši sa spievalo toto: Tá Mariša maličká — Falosná klebetnička: Nerada sa miluje, Len sa rada cifruje.

Ziali sa na mamičku: Nemám peknú sukničku.

— Zase o Veronike sme sa dozvedeli, že...

Veronika, Veronika
Tc je dievča švrne
Veľmi chlapcov vabia
Tie jej oči čierne.

Lež sínusy, cosinusy
sú jej veľkým vrahom. —
A zemepis i nemčina
Sú jej priateľom.

— Jedného galána scharakterizovali takto: Rád sa on vysmeje z každej spolužačky. Nevysmieva sa on iba z Marienöcky. Keď s matikou beda. Pomoci v nej hľadá.

Žmurkne sú on, žmurkne aj na profesorky, Bo myslí na seba, že je řešák veľký.

— Portrét Evičky vykreslili nasledujúco:

Zdá sa byť spokojná,
Zdá sa, že je tichá. —
Ale tichá voda
Vždy brehy podmýva.

Chcem ešte uviesť jeden príklad zo stužkového repertoáru, aby ste sa sami mohli presvedčiť, koľko humoru, vtipu a pôvabu obsahoval len sám text programu. Dodám, že predvedenie nebolo o nič horšie, ba ešte lepšie. Uvádzam slová textu:

Tečie voda, tečie
Dolu cez Zubricu.
Na Venda, Venduša
Vezmememe palicu.

Slabo sa on učí,
Známky nedoberá.
Za Betkou, Bernádkou
Stále sa obzera.

Pasovalo by vám,
Srňôčka a Zajac,
V lese pri potôčku
Tráviciu si zberať.

Srnôčka a Zajac,
Pravdu mi priznáte,
V lese bývaj majú,
A nie v internáte.

Srnôčka a Zajac,
Tak mi prišlo na um,
V lese sediet majú,
A veř nie v lyceum.

Myslim, že aj vám, drahí čitatelia, sa zapáčil tento skromný výber z programu. Po programe bola večera, ktorá dodala všetkým sily. A sila bola všetkým potrebná, predovšetkým mladým, lebo hudba hrala do samého rána. Pritom keď sme mladí, treba vydierať do konca. Veru stało to zato. Predsa bolo to jedinečné stretnutie pre nich, na ktoré budú spomínať po celý život. Nezabudnú naň rýchle ani ostatné prítomní. Aj ja spomínam a zároveň končím svoju spomienku.

IGNÁC NIŽNÍK

dost dlho, niektorí občania už začínali traftiť nádej, že nový obchod vôbec niekedy bude. Ale netratil nádej predsedca G.S., ktorý za pomoc PGRN snažil sa o čím rýchlejšie započať stavby. Plány sa uskutočnili. V septembri 1964 r. začalo sa zvážať stavebný materiál, v októbri už sa kopali základy a o mesiac bola stavba pod strechou. Obchod buďoval "Základ Remontovo-Budowlany PZGS" v Nowom Targu. Náklad stavby mal činiť 190 tisíc zł. O skorú stavbu usilovne sa snažil zamestnanec stavby František Lojek.

Text a foto: FRANTIŠEK BEDNARČÍK

Obyvateľia Nowej Bialej v spoločenskom číne vykopali pivnicu. Nakoľko v tom čase bolo veľa práce na roli, obyvateľia pracovali večer. Stavebný materiál, cement a železo na pivnicu dal G.S. v Krempachoch. Na tomto mieste chcem poznamenať, že stavba pivnice nebola zahrnutá v predbežnom rozpočte, ale naši občania pochopili, že stavba s pivnicou je lepšia a preto v spoločenskom číne ju vybudovali. Stavba bola ukončená 15. decembra m.r.

Toto cestou chcel by som poďakovať WZGS v Krakove, PZGS v Nowom Targu za finančné prostriedky a ich vklad k stavbe ďalej GS a najmä jeho predsedovi v Krempachoch a našemu PGRN v Nowej Bialej a samozrejme obyvateľom, ktorí tak ochotne pracovali na stavbe. Výstavba tohto objektu je dôstojnou oslavou 20.-výročia oslobodenia našej obce.

Krempachy

Pred pár týždňami zavítal do našej obce Divadelný krúžok z Łapsz Wyżnych. Pod vedením Augustyna Bryju zahrali veselú hru pod názvom „Kamenný chodníček“. Po predstavení bola zábava, ktorú usporiadali mladenci z Krempach. Na tejto zábave si zatancovali aj členovia Divadelného krúžku z Łapsz Wyżnych.

Divadelnú hru si pozrelo veľmi veľa ľudí, nakoľko ten deň boli práve v

Krempachoch tradičné hody, preto nelen Krempašania, ale aj krajania z iných obcí mohli sa zabaviť. Hľadisko bolo prepinené a ľudia vrele tleskali veselemu predstaveniu.

Domnievame sa, že v súvislosti s voľbami do Sejmu a oslavami 20.-výročia Eudového Poľska bolo by dobre, aby krúžok z Łapsz Wyżnych, nakoľko má dobre pripravenú divadelnú hru, navštívil s nou všetky obce na Spiši, tak ako to minulý rok urobil krúžok z Krempach. Co na to Vyšnolapšania?

ALOJZ GALUS

Súbory ČsKS z Łapsz Wyżnych tešia sa zaslúženým úspechom. Neraď vystupovali na Spiši, navštívili Oravu a získali potlesk vo Varšave. Vystupovali tiež v osvetovom filme, natočenom WFO „Filmos“ pod názvom „Gaik-Maik“. Tentokrát vidíme, ako vyšnolapšanskú kapelu filmuje operátor Poľskej Kroniki Filmowej z Varšavy.

Orawka

Zprávy, ktoré prichádzali do UV Spoločnosti o kultúrnom živote v Orawke a najmä o kultúrnej práci boli znepokojujúce. Mládež sa stažovala, že sa nemá kde zísť a rozveseliť. Nebolo možné počítať s tým, že tento stav sa v Orawke zmení na lepšie ako v rozprávke. A predsa... Mládež zorganizovaná v ČsKS, ZMW, LZS a neorganizovaná začala rozmýšľať, kto by im mal poskytnúť pomoc. Myšlienky a snahy priniesli výsledok.

Gminna Spółdzielnia z Jablonky zariaďala klubovňu Spoločnosti v Hasičskom dome, vybavila ju stolmi a stoličkami, pecou na varenie kávy — jedným slovom otvorili klubo-kaviareň.

Nakoľko dní pred otvorením klubovne Miestny výbor Československej kultúrnej spoločnosti v Orawke zorganizoval schôdzku za účasti výborov ZMW a LZS. Schôdzke sa zúčastnili aj učitelia a tajomník UV ČsKS B. Knapczyk. Mládež na schôdzke sa usmievala už inač, ako pred pol rokom. Dozvedeli sa, že GS z Jablonky prislúbila gramorádio, tlac a náčinie na podávanie kávy pre klubovňu. Spoločnosť dala harmoniku a plánuje dodanie gramofónových platní, volejbalovej lopty a slovenskej tlače. LZS zase dal ping-pongový stôl a spoločenské hry. GRN z Jab-

lonky televízor, knihy. ZMW tiež niečo dá, dokopy to bude veľa vecí, ktoré keď budú správne využité budú veľa znamenať pre mládež a starších, najmä v zime.

V priebehu schôdzke predsedu ZMW v Orawke Andreja Miesiarczyk zaviazal sa načvičiť a odohrať divadelnú hru ešte v zime.

Divadelné hry dostali z Ústredného výboru a mladá energická učiteľka Pezdek pritomá na schôdzku, slúbila pomoc pri načvičovaní. Dúfame, že nadšenci neoslabnú v práci a v krátkom čase pochvália sa úspechmi. Tým istým skončia sa nariekania, čo robí s voľným časom. Prajeme mládeži veľa úspechov v práci.

B. KNAPCZYK

Orawka

Milá redakcia „Život“! Dlhé roky som bol predsedom našej Miestnej skupiny ČsKS, ale teraz už nemôžem, lebo som starý. Som vojnovým poškodencom ešte z prvej svetovej vojny. Bojoval som v Taliansku, bol som v Československej legii.

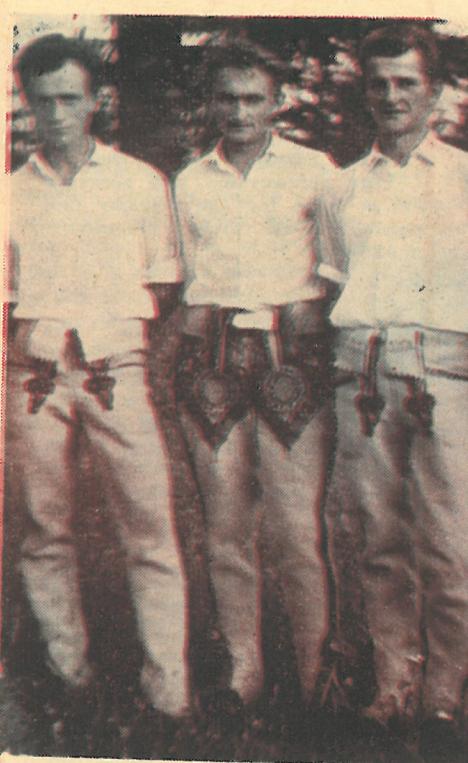
Za mladí som veľa chodil po svete. Bol som za prácou v Roterdame, v Kanade aj v Spojených štátach v Chicagu. Pracoval som v hutách a tak viem, ako vyzera železná ruda. Nazdávam sa, že aj u nás v našej dedine nachádza železná ruda. Vraj počas vojny hľadali ju akysi inžinieri.

Myslim, že by to snáď niekoho zaujalo, ako to je s tou rúdou u nás, ak by ste prišli k nám, ukážem vám, ako tá rúda u nás vyzera.

Chcem vám tiež povedať, ako veľmi sa zmienila naša obec. Je vybudovaných veľa pekných domov, naša Orawka je úplne iná, ako voľkady. Cez leto prichádza k nám veľa výletníkov, aj harserska akcia sa pekne rozvíja.

JAN OTREMBIAK

REDAKCIA: Ďakujeme pekne za pozvanie, pri príležitosti navštívime Orawku a samozrejme pozrieme si rúdu. Ale nie veľmi sa v tom vyznáme, preto Vám radíme, aby ste svoje pozorovanie a vzorky rudy poslali do Prezidia Okresného národného výboru v Novom Targu.

Nowa Biała

Bol rok 1961, na schôdzi obvodného družstva „Sedliacka svojpomoc“ vravelo sa o nutnosti posírenia obchodnej miestnosti po prípade opravy. Na tejto schôdzi obyvateľov Nowej Bialej Ondrej Skupin prednesol návrh, aby sa v našej obci vybudoval nový obchod. „Však nie sме tí poslední, určite to dokážame!“

Z práci pri výstavbe vodovodu v Nowej Bialej.

Tento návrh valné zhromaždenie prijalo a započala sa stavba budovy nového obchodu. Miestny Urbár kúpil pozemok za 8 tisíc zł. Ked už záležitosť pozemku bola vybavená, predesa G. S. Jozef Gryguš začal usporiadanie dokumentácie. Trvalo to

Behom uplynulých dvadsiatich rokov využívali sme a zmodernizovali desiatky školských miestnosti, internátov a burz, ale je nutné si zreťte povedať, že rokročne zvýšuje sa počet žiakov, preto napriek realizácii tak veľkého programu školského stavebnictva, zahustenie v školských izbach jestvuje nadálej. A to tak v základných školách ako aj v stredných. Najbližšie roky, v ktorých bude zrealizovaná školská reforma, budú si tiež vyžadovať veľkú námahu a investičné náklady, aby boli zaistené podmienky pre stredné školy. Len v prvých dvoch rokoch školskej reformy t.j. v 1966 a v 1967 roku počet žiakov základných škôl stúpeň o viac ako 600 tisíc, príbudne dve stotisícky tisíc dodatočných ôsmich tried.

Stúpajú tiež požiadavky v súvislosti s ustanovenou úlohou širokého zovšeobecňovania vzdelenia mládeže na strednej úrovni tak, aby zahrnulo 80 percent žiakov základných škôl. Modernizácia poľnohospodárskej výroby vyžaduje si tiež zovšeobecnenie poľnohospodárskej osvety medzi vidieckou mládežou — čo vytvára ďalšie požiadavky.

Tento krátky výpočet stále stúpajúcich požiadaviek školstva v obore školských miestnosti, ktoré sú širšie ako to dovoľujú pridelené investičné limity na roky 1966-1970 — stavia pred nami všetkými nutnosť ďalšieho rozvíjania spoločenskej iniciatívy cestou investovania v rámci spoločenských činov.

Poznáme obetavosť našich obyvateľov a starostlivosť o zlepšenie podmienok vyučby ich detí. Všeobecne známa je ich účasť v terajších prácach spojených s rozbudovaním školstva, ale vieme tiež, že sú súčasťou požiadavky ukladajú nám povinnosť širokého rozvíjania a prehľbovania tejto spo-

Zriedkavo sa stáva, aby vefké hromadné diela boli tak úzkostlivé a s tak veľkou obetavosťou realizované. Len pred niekoľkými rokmi bolo nadhodené heslo: 1000 škôl na Tisícručie, a už tento rok bude odovzdaná do užívania tisíca škola. Táto udalosť bude kulminačným bodom nielen pre školstvo, ale aj pre celú spoločnosť, u ktorej ideia budovania škôl Tisícručia našla plnú a širokú podporu.

STARÉ SNY O NOVEJ ŠKOLE

ločenskej iniciatívy. A to nielen čo sa týka investícii realizovaných úplne v rámci spoločenských činov mimo limitov investičného plánu, ale aj cestou pomoci obyvateľstva pri stavbe škôl v rámci investičného plánu, z rozpočtových prostriedkov. Popri plnení si povinnosti vplácania na Spoločenský fond výstavby škôl, je treba predovšetkým rozvinúť spoločenskú iniciatívu v podobe stavebných materiálov, práce, zvádzania materiálov a početných iných prác odbremenejúcich stavebné podniky a investičné limity. To všetko, čo dovoľí získať väčšie efekty v rámci investičných prostriedkov, ktoré vlastníme.

Dôležitá úloha spočíva tu tiež na spoločenskom aktíve CSKS, ktorý mal by nielen stať v prvých radoch, ale najmä iniciovať a byť uvedomeleným spoluorganizátorom spoločenských činov, ku ktorým sa zavádzajú obyvateľia na svojich dedinkach a obciach. O jednom z príkladov správne pochopenej spoločenskej iniciatívy vrávi uverejnený vedľa listu nášho korešpondenta

Františka Bednáriká z Nowej Bialej. Očakávame viac takých a podobných listov. Slávnostný charakter tohto roku — odovzdanie do užívania tisícej školy Tisícručia, neuvoľňuje nás od plnenia spočívajúcich na nás každodenných spoločenských povinností.

Už niekoľko rokov sa u nás v Nowej Bialej vravelo o stavbe školy. Stara škola v podmienkach prudko sa rozvíjajúcej osvety bola nevyhovujúca. Tried bolo málo, bolo nutné prenajímať miestnosti v súkromných domoch. Voľačky to bolo inač, otca a syna vyučoval ten istý učiteľ, ktorý bol jeden pre celú školu.

Vo volebnom programe Fronty Národnej Jednoty vravalo sa o.i. o stavbe školy pomnika Tisícručia, a ako povedal I. tajomník okresného výboru PZPR v Nowom Targu súdr. Alfred Potoczek — „Škola v Nowej Bialej bude vybudovaná“.

Podľa uznesenia, miestne a okresné orgány začali sa staraf o výmenu stavebného pozemku pre školu. Pozemok na ktorom je stará škola podľa odhadov inžinierov, bol nevyhovujúci. Zase iný pozemok, ktorý patril Urbaru sa im páčil, ale neskôr zistili, že je primálý, len asi 40 árov. Žiaľ obec nemala k dispozícii iný pozemok, bolo treba vymeniť pozemok od súkromných rolníkov. Prevedenie výmeny však trvalo skoro dva roky. Súkromníci obdržali role zo Štátneho fondu zeme. Takto stavebný pozemok pre školu bol konečne postačujúco veľký, má 80 árov.

V máji roku 1965 začala stavba školy. Obyvatelia našej obce sa zaviazali, že v spoločenskom čine vybudujú studiu, základy pre školu a vysadiť živý plot okolo školy. Svoje záväzky si aj plnia. Studiu sme vykopali ešte v roku 1963, v máji 1964 začali sme kopáť základy, na čo obyvatelia obce dali 270 pracovných dní. Okrem toho obyvatelia dali asi 200 m³ piesku, drevo na strop a pod. Podľa výpočtu škola má staf asi 2,500.000 zl. Koncom februára t.r. mury už stali, chybala len strecha. Je to krásna, poschodová budova, asi 40 metrov dlhá a 10 m široká. Pri škole je vybudovaná iba pre telocvičnu, ďalej je vybudovaný dom pre riaditeľa školy.

Vďaka pomoci ľudovej vlády a obetavosti obyvateľov našej obce Nowa Biala, staré sny o novej škole budú uskutočnené.

FRANTIŠEK BEDNÁRKÍK

Niedzica

Chcel by som Vám napísť niekoľko slov o našej obci. Máme u nás Miestny národný výbor, ktorého predsedom je Ján Majerczak. Občania našej obce sú veľmi spokojní s prácou J. Majerczaka. Máme tiež takých vynikajúcich aktivistov ako riaditeľa školy, tajomníka KG PZPR Stanislava Steca s ktorým rozhovor „Život“ uvierajú v jednom z minulých čísel, a veľa iných. S týmto organizáciami dobré a úzko spolupracuje aktív MS CsKS v Niedzici pod vedením krajana Kužila Michala. Môžem povedať, že v našej obci nie je žiadna práca, žiadne podujatie, ktorého by sa neuzáčastnil spoločne všetky organizácie, všetci naši krajania.

Jedným z týchto spoločných podujati je stavba cesty, ktorá vede cez našu obec. Je obstojna, ale ešte nie tak dobra, aby ťou mohol kľudne premávať autobus do Nowego Targu, nuž ale naraz sa nedá všetko urobiť, postupne urobiť aj viac. Môžem len povedať, že za sanačného Poľska takúto cestu na Spiši sme nemali. Teraz sa začinajú práce na ceste z Niedzice smerom na Kacwin. V spoločenskom číne pracujú pri úprave tejto cesty obyvateľia našej obce aj obce Kacwin. Náš národný výbor v osobě predsedu Jána Majerczaka pomáha nám v tomto podujati.

Dúfame, že zanedlho budú cesty na Spiši dobre a dobre vybudované, nie také ako za sanačného Poľska, keď bolo treba po pási v blate chodiť. Ale nielen cesta vedačíme Ludovému Poľsku. V našom zriadení môžeme slobodne rozvíjať našu slovenskú kultúru, naše deti majú možnosť výučby v materinskom jazyku. Okrem toho máme aj svoj tlačový orgán „Život“. Nie vždy tak bolo na Spiši, ešte si dobre pamätáme tie časy, keď sme boli „temní“, malo bolo osvety a nemali sme vôbec žiadne noviny. Preto prosím všetkých krajanov na Spiši a Orave, aby medzi nami neboli nikto, kto by nečítal náš časopis „Život“ — zaujímavý aj poučný. A redakciu nášho časopisu ďakujeme za prácu nad „Životom“, ktorá je v prospech nás všetkých.

FRANTIŠEK KOŠICKÝ

Zo života ČSKS

BLÍŽI SA LETO a leto je tradičným obdobím výletov tak po najbližšom okolí ako aj po celej krajine a cudzine. Pre ušetrené peniaze iste sa najdú vhodné miesta. Musíme dobre uvažiť, ako ich vydáme, aby sme potom neľutovali, ale opäťne mali milé a priejemné spomienky.

Krajania, ktorí sa zúčastnili minulý rok výletu zorganizovaného Československou kultúrnou spoločnosťou do Československa — do konvenčného pásma Tatier určite neľutujú. Cestovné trovy činili 150.—zl. Za túto sumu tri dni cestovali autobusom a vnímali krásu prírody.

Pre dobré pracujúce kultúrne krúžky a aktív Spoločnosti UV ČSKS plánuje organizovanie podobných výletov aj tento rok a preto už dnes to pripomíname. Pri príležitosti 20. výročia oslobodenia Československa spod jarma nemeckého fašizmu, bude iste ešte viac možnosť pozrieť si krásy a zaujímavosti CSSR.

B. KNAPCZYK

Jedným z ústredných problémov poľnohospodárstva je zabezpečenie dostatočného množstva krmív, čo je podmienkou ďalšieho rastu produkcie mäsa, vajec, mlieka atď. Preto aj hlavná pozornosť vedenia strany a vlády ako aj výrobco bude v najbližších rokoch sústredená na vzrasť rastlinnej výroby, ktorá je základom zabezpečenia krmív.

Problém postupnej likvidácie nedostatku krmív je o to komplikovanejší, že zároveň bola postavená úloha likvidácie importu obilia. „Úloha likvidácie importu obilia je — ako to povedal I. tajomník KC PZPR súdr. Wiesław — nezmicne fažká, ale nutná pre naše národochospodárstvo“.

V roku 1964 museli sme kúpiť v cudzine asi 3 milióny ton obilia. Za obilie musíme platiť cenné devízne, čo pre naše národné hospodárstvo je veľmi obtiažne. Za tieto devízy, ktoré boli v roku 1964 vydané na obilie, bolo by možné nakúpiť najprecínnejšie stroje a vybudovať niekoľko továrn, ktoré dali by prácu asi 6 tisíc ľudom, ak počítame na každé vysoko-výnosné pracovné miesto asi 400 tis. zl. Import obilia je preto skutočne závažný u nohy nášho národochospodárstva.

Zvýšenie produkcie krmív nie je problémom odlišným od pozdvihovania rastlinnej výroby. Zvýšiť produkciu obilnín, zemiakov, cukrovej repy, pozdvihujúc výnosnosť lúk a pasienok atď. zváčšujeme zároveň množstvo krmív. Na tomto mieste je hodno pripomenúť, že v Poľsku spásá sa viac ako polovicu celkových zásob obilia — len v krakovskom vojvodstve následkom nedostatočného používania miešaniek spásá sa 300 tis. ton obilia. Preto je nutné využiť krmovinových rezerv v iných oblastiach. Pomerne veľký význam v krmovinovej bilancii má vedľajšia výroba priemyselných rastlín ako napr. listy cukrovej repy a repné rezky, rezky repice a lanu atď. Dôležitú úlohu odohráva tiež aj slama.

Tým sú aj zdôvodnené rozhodnutia IV. sjazdu strany o nutnosti zabezpečenia poľnohospodárstva umelých hnojív, kvalifikovaného zrnu na siatie a zemiakov na výsadbu, zavedenie výpenia pôdy, započatie boja s burinou a škodcami, pozdvihovanie kultúry lúk a pasienok atď. Pripomíname, že v roku 1964 bolo použitých 48 kg umelých hnojív čistého zloženia na 1 ha, v roku 1970 ukazovateľ použitia stúpne na 135 kg.

Rezerva v poľnohospodárstve sú početné. Ako príklad zoberme záležitosť pestovania zemiakov, ktoré su dominujúce v štruktúre obrábania v podhorských terénnoch. Stát kladie mimoriadny dôraz, aby už v tomto roku, a nasledujúcich zaviesť do pestovania lepšie druhy krmovinových zemiakov, ktoré sú bohaté na škrob. Lebo výskumy poukazujú na to, že na vyprodukcia 100 kg bravčoviny živej výhy spotrebuje sa 13,3 q zemiakov s obsahom škrobu 12%, a krmovinových zemiakov, ktoré obsahujú 18% škrobu je treba len 8,9 q. Iným problémom je uschovanie zemiakov. Vypočítali, že rok-ročne máme straty asi 10% zemiakov kopcováním. V samotnom krakovskom vojvodstve straty zemiakov vo výsledku nesprávneho, tradičného kopcovania činia asi 120 tis. ton. Preto aj tak veľký význam pre protipôsobenie týmto stratám má silažovanie zemiakov.

V roku 1964 bolo vybudovaných 87 tis. silosov, a na tento rok je plánovaných asi 200 tis. Vytvárajú sa tiež lepšie podmienky pre zvýšenie osevnej plochy d'ateliny a lucerny, namiesto menej hodnotných rastlín napr. seradeli.

Je hodno zaznamenať, že v obore stavby silosov nowotarský okres je vedúcim okresom v krakovskom

vývojodstve. Ale ešte nie všetky obce správne oceňujú efekty, ktoré sa môžu dosiahnuť vďaka dodatočným krmovinovým rezervám, cestou, využívania silosov. Napr. v tak veľkej dedine akou je Zubrzyca len 13 gázovstiev má silosové zariadenia.

Tento rok v obore budovania silosov budú zavedené početné úlavy, napr. silosové formy budú nakuponé z Fondu rozvoja poľnohospodárstva a vypožičiavane rolníkom bezplatne. Dotácie na každý nový silos v gazdovstve budú činiť 500.—zl.

Veľký dôraz sa kladie na obhospodárenie lúk a pasienok, popričom väčšia pozornosť bude venovaná melioráciu a obhospodáreniu pasienok. Na roky 1966-1970 melioračné investície v celom Poľsku budú činiť viac ako 23 miliardy zlотов, z toho na nowotarský okres štát určil najmenej 50 mln. zl. O dôležitosti tohto problému obširne vravil predseda PPRN T. Timofiejczyk v interview uverejnenom v marcovom čísle „Život“. Musíme vedieť, že pasienkové krmivá sú najlacnejším prameňom bielka a uhlovodanov, tak potrebných pre organizmus zvierat. Koncom budúcej päťročnice všetky meliorované lúky a pasienky budú hnojené umelými hnojivami. Lebo každý 1 kg hnojiva v prepočítaní na čisté zloženie dáva zvýšenie úrody sena o asi 20 kg.

AKÝ VÝZNAM MAJÚ PRIEMYSELNÉ MIEŠANKY VYSOKOHODNOTNÝCH KRMÍV?

Siroké zavedenie do chovu hospodárskych zvierat priemyselných krmovinových miešaniek — je druhým prameňom zlepšenia situácie, a súčasne elementom umožňujúcim likvidáciu importu obilia.

V roku 1963 bolo v Poľsku vyprodukovaných 1.162 tis. ton priemyselných miešaniek, toho roku vyprodukujeme už asi 2.260 tis. ton, a v roku 1970 produkcia krmovinových miešaniek stúpne na 4.200 tis. ton, to znamená skoro dvojnásobne.

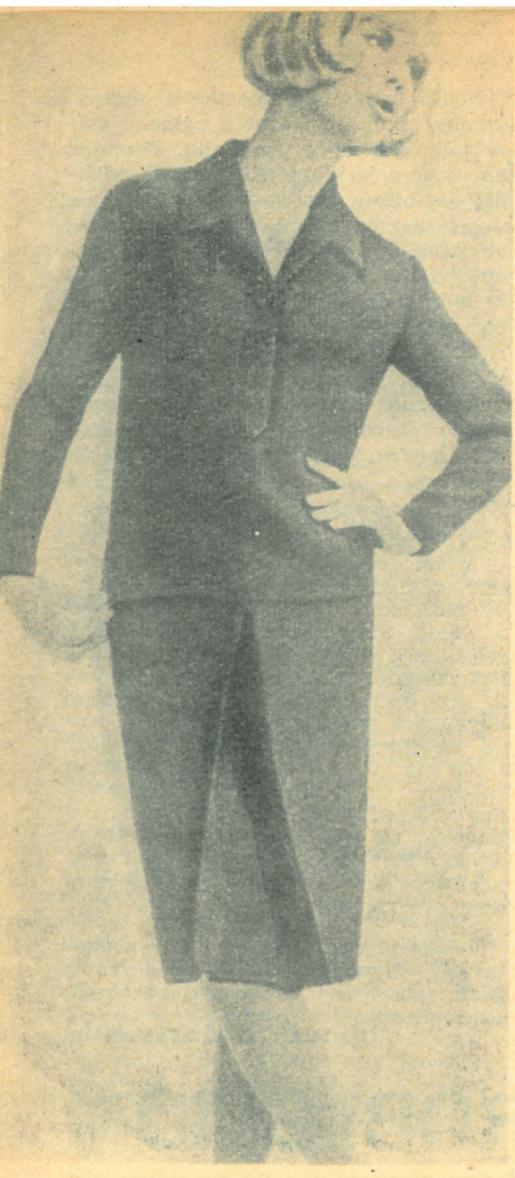
Je treba poukázať, že chovatelia nie vždy si uviedomujú, že jednou z hlavných príčin nízkeho prírastku mladých a kŕmníkov, slabého odchodu prasiatok od prasnic — je nedostatok bielka v živení zvierat. Nevyhodný pomer bielka k uhlovodanom spôsobuje vysokú spotrebú energetických krmív t.z. objemovo veľkých a mälo výživných, na jednotku prírastku.

Výsledok je utrácanie veľkého množstva krmív v tom hodnoteného obilia. Preto sa aj odporúča nutnosť výmeny obilia na miešanky bohaté na bielko. Lebo do miešaniek priemyselných krmív zavádzajú sa také zložky ako hormóny, niektoré arzenové zlúčeniny, síran medi, vitamíny, antibiotika, ktoré urýchľujú rozvoj a rast zvieracieho organizmu. Musíme pamätať, že výber týchto súčiastok a patričné vymiešanie nie je ľahké, ani jednoduché. Pre príklad — na 1 tonu krmív dáva sa 10 gramov patričných antibiotík. Dalo by sa položiť otázku, dá sa to robiť ručne? Každý odpovie že bez priemyselných metód, takéto krmovinové miešanky nedá sa vyprodukovať. Nakolko priemyselné miešanky sú krmivami s vysokým obsahom bielka (asi 18%), oveľa výhodnejšie bude pre rolníkov patrične dobrať miešanky a zemiaky, ako obilný šrot a zemiaky. Je hodno pripomínať, že obsah bielka v obilnom šrote, takto používanom v chove je oveľa nižší (asi 12%).

Bude to popri zvýšení výnosnosti obilia z hektára d'alejšim prameňom využívania zvyškov obilia nutne potrebného pre konzumpciu.

Nowotarský okres patrí k tým okresom v ktorých je pomerne vysoký stav dobytku a ošípaných. Preto nedostatok krmív musí byť doplnaný zvonkou, aby nedopustiť k poklesu stavu hospodárskych zvierat.

ŠIJEME SAME DVOJDIELNÉ ŠATY

Sú to klasické dvojdielné šaty pre osoby s netypickou postavou. Jednoduchá blúza má kryté zapínanie, umiestnené v našej plise, golierik vložený a všetky dlhé rukavy. Rukavy sú dolu zužené zaštím zášivky.

Sukňa jednoduchá, s dvojitým záhybom založeným vpredu, zašitým len niekoľko centimetrov pod driekom.

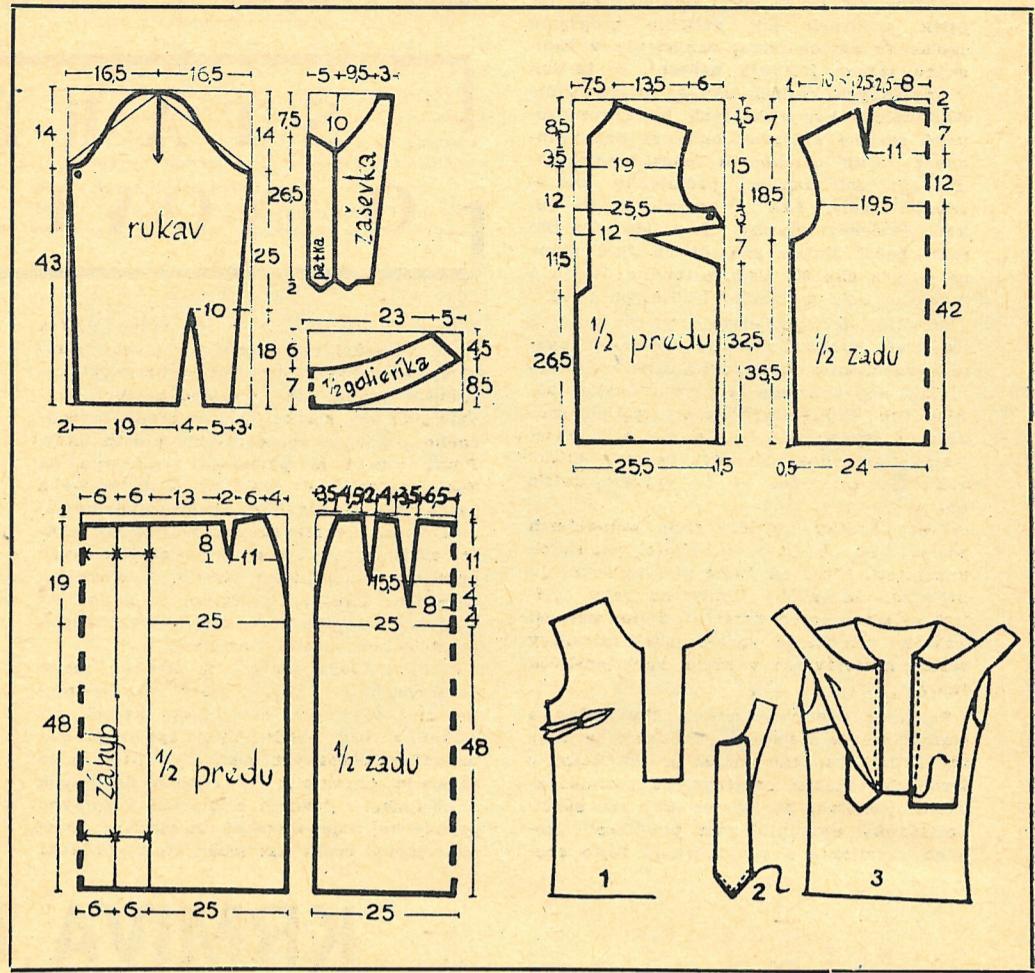
Strih šiat, uverejnený na tejto strane je pripravený na postavu s výškou 155–165 cm, obvod v prsiach 90 cm, obvod v drieku 70 cm a obvod v bedrách 96 cm.

Najdôležitejšia je prištie plis. Stríhame ju spolu s pátkami. Najskôr zaznamenávame nitkou stred predu v blúze a zaznamenávame tiež dĺžku otvoru. Vo vzdialosti pol šírky plisy od prostredia stredu zaznamenávame línie ich prišitia. Potom vystríhavame úzký obdižník, ponechávajúc len na švy po 1 cm látky (výk. 1). Obšívame Zubček dolu na plise. Obraciame na pravú stranu a zehlímame (výk. 2). Okraje plisy príšívame k výstrihu (výk. 3). Zošívame naľahko okraj plisy po pravej strane a podšívame po ravej.

Ušitý a vyžehlený golierik zložime na polovicu. Zaznamenávame stred golierika a v blúze prostredok chrbta. Najskôr golierik pripíname špendlíkmi k výstrihu. Potom príšívame naľahko. Príšívame na stroji. Druhý koniec golierika zakladáme, prikryjeme šev a podšívame k stehom šitia.

Rukavy spojujeme s výstrihom pažuchy odsprávame. Spojujeme šev rukáva so švom blúzy a prispôsobíme ho ľahko pridávajúc špendlíkmi cez pred a potom cez chrbát, k ramenám. Pripíname, príšívame naľahko a všívame po rukave.

V sukni zakladáme záhyb spredu, zehlímame. Uzáver robíme v zášivke, na ravej strane, všívajúc zip. Zašívame zášivky a našívame na pásku alebo všívame v opasok.

Obdržali sme do redakcie niekoľko listov z otázkami, na ktoré teraz odoviedem:

ANIČKA M.: „Na zimu kúpila som zemiaky, biele, krehké a veľmi sypké. Varia sa veľmi rýchle, takže nikdy neviem zachytit moment, keď by som ich mala odcediť. Snad je nejaký spôsob varenia zemiakov, aby sa vždy nerozvarili?“

Je, a dokonca veľmi jednoduchý. Predovšetkým, aby sme čím viac vitamínov zachovali je treba zemiaky po olúpaní rýchle opäťať, potom — ak musia ešte chvíľu počkať, kým ich začneme variť, nalejeme na ne do 1/4 výšky zemiakov vody a prikryjeme čistou, vlhkou handričkou, aby nezčernali. Keď ich postavíme na oheň, nedolievame viac vody, osolíme a varíme na dosť silnom ohni pod pokrievkou. Po 15–20 minútach zemiaky budú hotové — odlejeme vodu, necháme na chvíľu pod pokrievkou, potom potrasieme, aby sme vysriasli.

BOŽENKA T.: „Najkrajšie šaty vypadajú zlé na mojej postave. Mám tzv. „padajúce“ ramena a naklonené plecia. Ako sa zbaviť tejto vady? Prosím, aby ste mi poradili nejaký vhodný telcovík.“

Malý uterák chytí za dva konce. Podvihnutý ho vysoko nad hlavu, preniesť dozadu, potom stiahnuť lakte tak silne, aby uterák dotkol sa chrbta.

Najdôležitejšia je prísná kontrola nad postavou. Sám telcovík malo pomôže — cvičte 10 minút každý deň. Musíte bodiť, aby ste mali trup vždy ideálne rovný, lopatky ľahko stiahnuté, hruď dopredu, a hlavu na tzv. „vysokom krku“. A toto je telcovík, s ktorým sa je treba 10 minút denu potrápiť, ak chcete získať návštevu:

JANKA K.: „Chcela by som vypadat pekné a elegante. Som nízka (150 cm a 96 cm v bedrách). Co si mám obliecť napríklad na návštevu?“

V tejto pozícii prejst niekoľko krokov po izbe. Opakovaf cvik niekoľkokrát.

ZOFKA C.: „Môžem pri rozmerech 148 cm výšky, 91 cm v bedrách nosiť prešívany kabátik? Môžem nosiť nohavice (akej barvy)? Aké topánky mám nosiť — bez opätkov alebo na vysokom opätku?“

Odpovedáme na tieto dva listy spolu, lebo obidva týkajú sa toho istého, ako by sa mala obliekať nízka žena.

Všetky drobné ženy majú by si pamätat, že nadmierne množstvo látky robí postavu nešikovnou. Preto nemali by ste nosiť na beranec a kruhové sukne, obširné kabátiky, voľné kabátiky (najmä odstavajúce od bedier) látky s veľkým vzorom a kvetované, široké pasy ako aj ostré barvy a excentrické vzory.

Radim, aby ste nosili kabátiky s raglanovým rukávom (šikmo strihaný) alebo s pánskou fazou. Šaty malí by byť jednoduché, so svislími záševkami, bez zdôrazňovania drieku. Výstrihy špicaté, ku kruku alebo malé golieriky ľahko pošírené (vystrihajte sa lodičkovým

ZLATICA V.: „V časoch často vidím pekné frizúry, ale my, dedinské dievčatá, môžeme o nich len snívať. Lebo ku kaderníkovi máme veľmi ďaleko. A ak sa už niekto z nás odhodlá na návštevu u kaderníka — vracia sa s natupirovanou hlavou, s tuhými vlasmi, ktoré po rozčesani vypadajú žalostne. Preto prosím, aby ste nám napisali ako učesať vlasov do modernej frizúry z nepríliš dĺhich vlasov, pre dievčatá vo veku od 20 do 25 rokov.“

níka a dali si ostrihať vlasys (nožičkami a nie britvou).

Raz na 7–8 dní umyte si vlasys šampónom, dokladne vypłachnite teplo vodou, a potom zohriatým svetlým pivom, rozčeste, podelete na pásmá a natáčajte tak, ako to vidíte na obrázku. Spodné, krátke vlasys skrúte do obrúčiek a prišpendlite klipsom.

Ak chcete mať pekné, lesklé, elasticke vlasys, musíte pamätať, aby ste ich každodenne kefovali dosť tvrdou kefou. Lai na vlasys môžete použiavať len vo výnimočných prípadoch návšteva, tanecný večierok, keď vám záleží na tom, aby vlasys dobre držali.

KATKA B.: „Ako vyčistiť biely barančekový kožušek, zašpinený blatom?“

Zaschnuté blato dôkladne vykefotav ostrou kefou, potom zašpinené miestu pretriet tamponom namoceným do spiritusu do ktorého sme nakvapkali niekoľko kvapiek citrónovej šťavy alebo kyseliny. Po vyschnutí dobre vykefotav čistou kefou.

MATKA: Pracujúcim ženám, ktoré majú deti vo veku do 14 rokov, prisúcha dvakrát do roka jeden deň volna. Právo na odmenu za prácu za tieto dni, majú len duševne pracujúci.

V jednej vysi bola chudá vdova a mela dceru. Zústávaly v staré chalupě s doškovou roztrhanou střechou a mely na pôdě niekoľko slepic. Stará chodila v zime do lesa na dŕživu, v lète na jahody a na podzime na pole sbírat, a mala nosila do mesta vejce na prodej, co jím slepice snesly. Tak se spolu živily.

„To bych jedla. Od včerejška od rána neměla jsem ani kouska chleba v ústech. Nedala bys mi kousek toho chleba?“

„I pročpak ne,“ řekla ta holka, „chcete-li, třeba celý; však já domů dojdou. Jen nebude-li vám tuze tvrdý?“ A dala jí celý svůj oběd.

Jednou v lète stará se trochu roznechala a mladá musela sama do lesa na jahody, aby mely co jíst; vařily si z nich kaši. Vzala hrnec a kus černého chleba a šla. Když měla hrnec plný jahod, přišla v lese k jedné studánce: tu si k té studánce sedla, vydala si ze záštěry chléb a začala obědovat. Bylo práve poledne.

Najednou se tu odkud odtud vzala nejaká stará žena, vypadala ako žebračka, a v ruce držela hrnček. „Ach má zlatá panenko“, povídala ta žebrač-

HRNČEKU VAR

„Zaplat pán bůh, má zlatá panenko, zaplat pán bůh. — Ale když jsi, panenko, tak hodná, musím ti taky něco dát. Tuhle ti dám ten hrnček. Když ho doma postavíš na stůl a řekneš „Hrnčeku var!“ naváří ti tolik kaše, co budeš chtít. A když budeš myslit, že už máš kaše dost, řekni: „Hrnčeku, dost!“ a hned přestane vařit. Jen nezapomeň, co máš říct.“ — Tu jí ten hrnček podala a najednou ztratila se zas, holka ani nevěděla kam.

Když přišla domů, povídala matce, co

se jí v lese přihodilo, a hned postavila hrnček na stůl a řekla: „Hrnčeku, var!“ Chtěla zvědět, jestli jí ta žebračka neobhalba. Ale hned se začala v hrnčku od dna kaše vařit, a pořád jí bylo víc a víc, a co by deset napočítal, byl už hrnček plný. „Hrnčeku, dost!“ a hrnček přestal vařit.

Hned si obě sedly a s chutí jedly; kaše jako mandle. Když se najedly, vzala mladou do košíčka několik vajec a nesla je do města. Ale musela tam s nimi dlouho na trhu sedět, dávali jí za ně malo, až teprv v samý večer je prodala.

Stará doma nemohla se jí dočkat, už se jí taky chtělo jíst, a měla zas na kaši chuf. Vzala tedy hrnček, postavila ho na stůl a sama řekla: „Hrnčeku, var!“ Tu se v hrnčku začala hned kaše vařit a sotva se stará otočila, už byl plný.

„Musím si taky pro misku a lžici dojít,“ povídala si stará a jde pro to do komory. Ale když se vrátila, zůstala leknutím jako omráčená: kaše valila se plným hrdlem z hrnčku na stůl, se stolu na lavici a s lavice na zem. Stará zapomněla, co má říct, aby hrnček přestal vařit. Přiskočila a přikryla hr-

neček mísou; myslila, že tím kaši zastaví. Ale miska spadla na zem a roztroušila se, a kaše hrnula se neustále dolů jako povodeň. Už jí bylo v sedničci tolik, že stará odtud musela do síně utect; tu lomila rukama a bědovala: „Ach ta nešťastná holka, co to přinesla; já jsem si hned pomyslila, že to nebeude nic dobrého.“

Z chvíliku tekla už kaše ze sedničky přes práh do síně; čím jí bylo víc, tím jí víc přibývalo. Stará už nevěděla кудy kam, i vylezla v té ouzkosti na půdu a pořád bědovala, co to ta nešťastná holka domů přinesla. Zatím bylo kaše pořád víc a víc, a netrvalo dlouho, valila se už jako mračna dveřmi i oknem na náves na silnici, a kdo ví, jaký by to bylo vzalo konec, kdyby se byla právě na štěstí mladá nevrátila a nekrkla: „Hrnčeku, dost!“

Ale na návsi byl už takový kopec kaše, že sedlaci, když tudy večer jeli z roboty domů, nikterak nemohli projet a museli se skrznou kaši na druhou stranu prokousat.

KALENDÁR

April má 30. dň. Nedele a sviatky: 4, 11, 18, 19, 25.

SLNCA

	východ	západ
1. apríla	o 5.h. 12.m.	o 18.h. 09.m.
15. apríla	o 4.h. 40.m.	o 18.h. 34.m.

MESIACA

	1. apríla o 5.h. 32.m.	o 17.h. 24.m.
15. apríla	o 17.h. 56.m.	o 4.h. 55.m.

Nový mesiac 2. apríla.
Prvá štvrt 9. apríla
Plný mesiac 16. apríla
Posledná štvrt 23. apríla

L'UDOVÉ POREKADLA

Mokrý apríl, džidivý, úrodám je priaznivý.

Ak sa na Dura vrana zo žita nevidí, bude bohatý rok na obilie.

Kto seje jarinu po Vojtechu, lepšie, aby ju ponechal v mechu.

Ak kukučka prileti na suchý les — nastane hladný čas, ak kukučka zakuka v zelenom háji, očakávaj dobrú úrodu.

Ak hrni na Vojtechu, rastie na poli potecha.

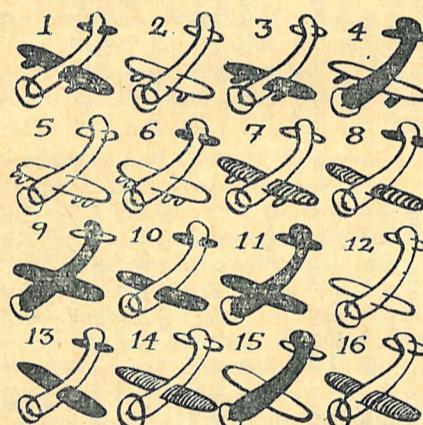
Na Juraja každý už ozimiu počita a meria.

Na Marka seje sa posledná mierka.

HÁDANKY

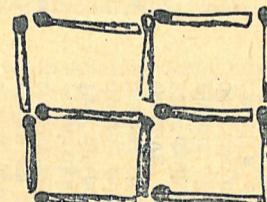
LETKA

Veta lietadiel je na našom obrázku, ale len dva sú stejné. Bude stať veta práce najst ich. Pokuste sa o to a poznamenajte si pre seba, či sa vám to podarí skôr ako za päť minút.

ZDVOJNÁSOBTE POČET STVORCOV

Dvanásť zápaliek na našom obrázku tvorí celkom päť stvorcov, jeden veľký (obvodový) a štyri malé (vo vnútri). Pokuste sa premiestniť zápalky tak, aby sa počet stvorcov zdvojnásobil.

MÚKA

Manžel dostal dvojramennú váhu a úkol od manželky: odvážiť 3 kg múky z plateného vrečka, v ktorom bolo presne 13 kg mûky. Ked' siel níkol vykonáť, zistil, že mu manželka zabudla dať závazie; len po uslovnom hľadaní našiel zabudnuté dvadsať päť dekové závazie. Múku sice vážil trikrát, ale žiadane tri kilogramy ľahko navážil. Ako?

Rozlúštenie posielajte na adresu redakcie do dňa 20.4. t.r. Čakajú vás knižné odmeny.

HUMOR

Tu máš mama, vnúčika a príručnu knížku „Všetko pre mladú matku“.

RADY • PORADY • RADY • PORADY • RADY

NIEKTÓRE ZAGADNENIA PRAWA MAŁŻEŃSKIEGO W SWIECIE NOWEGO KODEKSU RODZINNEGO I OPISU KUŃCZEGO

IV. USTANIE MAŁŻEŃSTWA

Małżeństwo ustaje z chwilą śmierci jednego z małżonków albo przez rozwizanie małżeństwa w drodze orzeczenia rozwodu, albo unieważnienia małżeństwa przez sąd.

W przypadku gdy jeden z małżonków został sądownie uznany za zmarłego a drugi małżonek zawarł nowy związek małżeński — to związek ten nie może być unieważniony z tego powodu, że małżonek uznany za zmarłego żyje. Wyjątek od tej zasady stanowi przypadek, gdy strony zawierające nowe małżeństwo wiedziły, że małżonek uznany za zmarłego pozostaje przy życiu.

Sąd orzeka rozwód małżeński, kiedy między stronami nastąpi zupełny i trwał rozkład pożyczki. Niedopusz-

czalne jest jednak orzeczenie rozwodu, gdyby wskutek niego miało ucieczieć dobro wspólnych małoletnich dzieci małżonków albo gdyby z innych względów orzeczenie rozwodu było sprzeczne z zasadami wspólnoty społecznej.

Rozwód nie jest również dopuszczalny, jeśli żąda go małżonek wyłącznie winny rozkładu pożyczki, chyba że drugi małżonek wyraził zgodę na rozwód lub że odmowa jego zgody jest w konkretnych okolicznościach sprzeczna z zasadami wspólnoty społecznej.

W wyroku orzekającym rozwód sąd orzeka czy i który z małżonków ponosi winę roz-

kładu pożyczki, chyba że obie strony zgadzają się na zaniechanie orzeczenia o winie. W wyroku orzeka sąd nadto o władzy rodzinie nad wspólnym małolatkiem dzieckiem obojga małżonków oraz w jakiej wysokości każdy z małżonków obowiązany jest do ponoszenia kosztów wychowania i utrzymania dziecka. Sąd może powierzyć wykonywanie władzy jednemu z rodziców ograniczając władzę rodzinie drugiego do określonych obowiązków i uprawnień w stosunku do osoby dziecka.

Zona rozwidziona może w ciągu trzech miesięcy od chwili uprawomocnienia się orzeczenia o rozwozie w drodze oświadczenie złożonego przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego powrócić do nazwiska, które nosiła przed zawarciem małżeństwa.

Małżonek rozwidziony nie uznany za wyłącznie winnego rozkładu pożyczki, obowiązek ten wygasza również po pięciu latach od orzeczenia rozwodu, chyba że ze względu na wyjątkowe okoliczności, sąd na żądanie uprawnionego terminu przedłuży.

wiedzionego dostarczania środków utrzymania w zakresie odpowiadającym usprawiedliwionym potrzebom uprawnionego i majątkowym zobowiązane. Małżonek uznany za niewinnego może żądać stosownej alimentacji od małżonka uznanego za wyłączne winnego — nawet wówczas gdy nie znala się na skutek rozwozu w niedostatku a jedynie rozwód pociągnął za sobą istotne pogorszenie jego sytuacji materialnej.

Obowiązek dostarczania środków utrzymania małżonkowi rozwidzonemu wygasza w razie zawarcia przez tego małżonka nowego małżeństwa. Jeżeli zobowiązany jest małżonek rozwidziony, który nie został uznany za winnego rozkładu pożyczki, obowiązek ten wygasza po pięciu latach od orzeczenia rozwodu, chyba że ze względu na wyjątkowe okoliczności, sąd na żądanie uprawnionego terminu przedłuży.

Mec. WITOLD FERFET

ROPNE ZAPALENIE WYMİENIA

Zapalenia wymienia są rozpowszechnione wśród wsiackich zwierząt domowych. Szczególnie często występują one u krów i koni, rzadziej u owiec. W przeważającej większości przypadków zapalenia wymienia są pochodzenia zakaźnego. Bakterie mogą przekazywać do wymienia przez przewód strzykowy, poprzez zranienie skóry wymienia lub też od wewnętrz poprzez krew. Ropne zapalenie wywołują bakterie dostające się przez mleko do wymienia. Niehygieniczne utrzymanie zwierząt powoduje łatwiejsze powstawanie schorzeń. Trzymanie we wspólnowej oborze zwierząt chorzych na zakaźne choroby wymienia, zapalenie macicy lub mających ropne rany sprzyja dostawaniu się zjadliwych ba-

kerii na zwierzęta stojące w sąsiedztwie oraz wywoływanie u nich chorób wymienia.

Chora éwiarci jest zazwyczaj powiększona, a przy omacywaniu jej stwierdza się bolliwość i podwyższoną temperaturę. Skóra jest przekrwiona. Podczas ruchu zwierzę kuleje na tą kończynę, która przylega do schorzonej éwiarci. Zazwyczaj ogólnie temperatura ciała jest podwyższona i zwierzę wykazuje brak apetytu.

Charakterystyczną cechą tej choroby jest wydzielanie za-

niczyszczonego mleka z domieszką ropą. Barwa ropi wywodzi najczęściej zółta lub biała, może jednak być zielonkawa. Ropa jest zwykłe gęsta i czysta ma gnilny zapach.

Ostra postać ropnego zapalenia wymienia w większości przypadków kończy się pomyślnie, chociaż udój mleka z tej éwiarci po wyzdrowieniu jest nieco mniejszy niż był przed chorobą. Natomiast przy przewlekłym przebiegu procesu zapalonego dochodzi zazwyczaj do zwężenia dróg mlecznych i do zarastania przewodu strzykowego, w następstwie czego ostatecznie następuje zanik chorzej éwiarci.

Leczenie polega na częstym zdzianiu i wlewaniu do chorej éwiarci wymienia roztworu odkażającego w ilości 200-250 ml. (roztwór riwanolu 1:3000 zawiesina olejowa 100.000 jn penicyliny). Płyn pozostawia

„repudin” a „inu dalon”. Sztymto roztoki, których účinnost trvá najviac 4 hodiny, sa potierajú všetky odkryté miestá kože, albo sa nimi navlhčujú ochranné sietky.

Pri uštipnutí včelou vysávacie je zvyčajne neúspešné, lebo otvor, ktorým sa cez kožu dostalo žihadlo, je veľmi uzky. Keď vysávame, musíme mať, pravdaže, pera i silznicu v ústach nepoškodenú, bez akýchkoľvek trhlin a zrazení. Vysáty obsah rýchlo vyplávame a ústa častejšie vyplávame slanou vodou, alebo hypermangánovým roztokom. Po odstránení žihadla z rany sa koža má vypláchnut slanou vodou, na vobodnute miesto sa priloží čierne ichtiolová mast a obklady z octanu hliníku.

Nezabúdajme, že zanedbanie liečenia môže mať väčne následky. Každé uštipnutie včeli výťažku najmä však uštipnutie na tvár a v dutine ústnej hlavy u detí a dospelých s nezvyklou reakciou, patrí do opatejky jedine lekárovi.

pravenej kapustu zalejeme kyslou smotanou a v rúre všetko udusíme. Podávame zo zemiakmi.

DROZDOVÉ KNAEDLICKY DO POLIEVKY

Rozpočet: 5 dkg droždia, 5 dkg tuku, 1 celé vajce, 5 dkg jemnej strúhanky, muškátkový orešok, zelený petržlen, soľ, podľa potreby mlieko.

Droždie oprážime na tuku, zahustíme strúhanku, pridáme vajce, soľ, korenie. Podľa potreby zriedime mliekom. Dobre premiešame, necháme chvíľu stat a potom na skúsku zavaríme jednu knedličku. Droždové knedličky sú dobré do čistej polievky z kostí alebo zo zeleniny.

LEKÁR

Rozpočet pre viac osôb: 40 dkg kyslej kapusty, 4 dkg cibule, 3 dkg masla, 2 dkg mýky, 20 dkg zemiakov, 1 dl smotany, soľ, tlčené čierne korenie, bobkový list, vývar z 30 dkg hořádzieho mäsa, 30 dkg bravčového mäsa.

Kyslú kapstu oprážime na cibule zapenávanou na mäsi. Pridáme tlčené čierne korenie, bobkový list, zaprášime mýkou, zalejeme vývarom z mäsa, osolíme a varíme. Keď je kapusta už takmer mäkká, pridáme očistené, na kocky pokrájané zemiaky. Smotanu pridáme k polievke na tanieri. Máso

môžeme podávať v polievke alebo osobitne ako hlavné jedlo.

ROZPOČET pre viac osôb: 50 dkg kyslej kapusty, 40 dkg bravčového mäsa, 3 dkg mäsi, 5 dkg cibule, 1 strúčik cesnaku, červená paprika, mleté čierne korenie, soľ, 2 dkg údenéj slaniny, 10 dkg klobásy, 2

dkg masti, 5 dkg ryže, 1/4 lit. smotany.

Kyslú kapstu vyžmýkame, dáme do rajnice, podlejeme trošku vodou a udusíme na mäkku. Bravčové mäso zomelieme. Na rozpustenej mäsi zapeníme posekanú cibulu, pridáme červenú papriku, posekaný cesnak, mleté čierne korenie, soľ, pomleté mäso a udusíme. Údenú slaninu pokrájame nadrobno a opiečieme na nej na kolieska pokrájanú klobásu. Na 3 dkg mäsi pridáme tlčené prebratú a umyty ryžu, osolíme, zalejeme vodou a udusíme na mäkku. Rajnicu vymasíme, dáme na ňu vrstvu udusenej kapusty, mleté údené mäso, opečenú klobásu, udusenú ryžu a zakejeme kapustou. Pri-

NIE WIECIE JAK PORADZIC SOBIE W ROZNYCH KŁOPOTACH I NIEPOKOJĄCYCH WAS SPRAWACH? PISZCIE DO NAS NA ADRES: REDAKCJA „ZIVOT” — WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKIE NR 37, I p. ODPOWIADAMY NA PYTANIA W NUMERZE I LISTOWIE.

ZIVOT CZASOPISM SPOŁECZNO KULTURALNE

Czechosłowackiego Stowarzyszenia Kulturalnego Redaguje Kolegium. Redaktor Naczelný — Adam Chalupec. — Z-ca Red. Nacz. — Marian Kaśkiewicz. Redaktor graficzny — Danuta Tysowa. Redaktor techniczny — Jerzy Nocuń. Nadesłanych rękopiśmi, fotografii i rysunków Redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo „PRASA KRAJOWA” RSW „PRASA”, Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 28-24-11.

ADRES REDAKCJI: WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKIE 37. TEL: 21-15-41, 28-22-81. Zamówienia i przedpłaty na prenumeratę przyjmują do dnia 10 miesiąca poprzedzającego kwartał — urzędy pocztowe, listonosze i placówki „RUCHU”. Można również zaprenumerować pismo dokonując wpłaty na konto PKO nr 1-6-100020 CKPiW „Ruch” Warszawa, ul. Wronia 23. Ceny prenumeraty: kwart: 3 zł., półrocza: 6 zł., roczna: 12 zł. Prenumerata za granicą o 40%. Zamówienia za zleceniem wysyłki za granicą przyjmuję Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch” Warszawa, ul. Wronia 23, nr konta PKO 1-6-100024 nr tel. 20-46-88. Egzemplarze numerów zdecentralizowanych można nabyć w Punktach Wysyłkowych Prasy Archiwaliów „Ruch”, Warszawa, ul. Srebrna 12, konto PKO Nr 114-6-70041 VII O/M Warszawa.

Oddano do składy 15.I.1965. Podpisano do druku 29.III.1965. Druk. Zakłady Graficzne RSW „Prasa”, Warszawa ul. Smolna 12. Zam. 316. E-46.

